

Tartu Ülikool
Sotsiaalteaduste valdkond
Narva kolledž
Õppekava Koolieelse lasteasutuse õpetaja mitmekeelses õppekeskkonnas

Margarita Rikas

**LASTEAIASÕPETAJATE ARVAMUSED MEETODITEST JA
VÕTETEST LASTE KEELE TOETAMISEL
KEELEKÜMBLUSRÜHMAS**

Bakalaureusetöö

Juhendaja: metoodik Nelly Randver

Narva 2023

Lasteaiaõpetajate arvamused meetoditest ja võtetest
laste keele toetamisel keelekümbelrühmas

KINNITUS

Olen koostanud töö iseseisvalt. Kõik töö koostamisel kasutatud teiste autorite tööd, põhimõttelised seisukohad, kirjandusallikatest ja mujalt pärinevad andmed on viidatud.

Allkirjastatud digitaalselt

14.05.2023

**LIHTLITSENTS LÕPUTÖÖ REPRODUTSEERIMISEKS JA LÕPUTÖÖ
ÜLDSUSELE KÄTTESAADAVAKS TEGEMISEKS**

Mina, Margarita Rikas

annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) enda loodud teose

Lasteaiaõpetajate arvamused meetoditest ja võtetest laste keele toetamisel keelekümblsruhmas, mille juhendaja on Nelly Randver, reprodutseerimiseks eesmärgiga seda säilitada, sealhulgas lisada digitaalarhiivi DSpace kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.

Annan Tartu Ülikoolile loa teha punktis 1 nimetatud teos üldsusele kättesaadavaks Tartu Ülikooli veebikeskkonna, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace kaudu Creative Commons'i litsentsiga CC BY NC ND 4.0, mis lubab autorile viidates teost reprodutseerida, levitada ja üldsusele suunata ning keelab luua tuletatud teost ja kasutada teost ärieesmärgil, kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.

Olen teadlik, et punktides 1 ja 2 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.

Kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei riku ma teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse õigusaktidest tulenevaid õigusi.

Margarita Rikas

14.05.2023

SUMMARY

The theme of this thesis is "Opinions of kindergarten teachers on methods and techniques in supporting the language of children in the language immersion group."

The relevance of the topic is that in 2024 in kindergartens there will be a transition to education in Estonian language. In order for the experience of kindergartens with language immersion to be further successfully used in learning in Estonian language, it is necessary to know the opinions of teachers, what different methods and techniques teachers use in teaching Estonian and support learning in language immersion groups.

The goal of the thesis is to find out the opinions of teachers of language immersion about the use of various methods and techniques in teaching children the Estonian language and mastering the language by children in preschool age.

The thesis consists of three parts. The first part is theoretical. The second part presents the objectives and questions of the study, describes the chosen method, sample and procedure of the study. The third part analyzes the results of the study. The object of the study is teachers of kindergartens in the city of Narva working in groups with partial language immersion.

According to the goals, this study uses a qualitative research method, and the author chose a semi-structured interview with questions as a method of data collecting.

Teachers of language immersion choose methods and techniques based on the age of children and the abilities of children in language learning, using audio-linguistic, communicative, natural and task-based methods of teaching the language. The results of the study showed that it was difficult for some teachers to formulate the concepts of method and admission. It turned out that all teachers do not have enough knowledge about the audio linguistic method, since they did not specify the use of dialogues as the main technique of this method. It follows from the results of the study that in the communicative method, some teachers substantiated the content of the method with theoretical knowledge since that method helps to master the language through communication, but could not specify any method included in the group of the communicative method. The study showed that natural and communicative methods contribute to the most effective language development. Thus, the knowledge and skills of teachers in the field of some methods of teaching the language and their content need to be supplemented.

SISSUKORD

SISSEJUHATUS	6
1. TEOREETILINE ÜLEVAADE MEETODITEST JA VÕTETEST	9
1.1. Keelekümluse põhimõtted	9
1.1.1. Keelekümluse mudelid.....	11
1.2. Eesti keele kui teise keele õpetamisel kasutatavad meetodid	13
1.3. Meetodid ja võtted teise keele õppe toetamisel koolieelses eas	16
1.4. Õpetaja roll meetodite ja võtete kasutamisel teise keele toetamisel	23
1.5. Ülevaade varasematest uuringutest.....	25
2. UURIMISTÖÖ METOODIKA	28
2.1. Uurimistöö eesmärk ja uurimisküsimused.....	28
2.2. Meetodi valik ja andmete kogumise meetod	28
2.3. Valimi moodustamine.....	29
2.4. Uurimisprotseduuri kirjeldus	30
2.5. Uurimistulemuste analüüsimeetod.....	31
3. UURIMISTULEMUSED ÕPETAJATE ARVAMUSED MEETODITEST JA VÕTETEST LASTE KEELE TOETAMISEL.....	32
3.1. Keelekümlusõpetajate intervjuude tulemuste analüüs.....	32
3.1.1. Õpetajate kasutatavad meetodid ja võtted laste keele õpetamisel	32
3.1.2. Laste keeleomandamist soodustavad meetodid ja võtted	38
3.1.3. Õpetaja roll laste keeleoskuste kujundamisel erinevate meetodite ja võtete kasutamisel.....	43
3.2. Uuringu arutelu, järeldused ja ettepanekud.	47
KOKKUVÕTE	57
KASUTATUD ALLIKMATERJALID.....	59
LISA. Intervjuukava õpetajatele.....	65

SISSEJUHATUS

Eesti Vabariigi põhiseaduse järgi Eesti riigikeel on eesti keel (Eesti Vabariigi põhiseadus, 1992). Eesti riigikeele oskamist eeldatakse meie maal kõigis eluvaldkondades. Ometi pole riigikeele valdamine iseenesestmõistetav kõikjal Eestis, sest ajalooliselt on mõnedes piirkondades kujunenud olukord, kus riigikeele oskus pole kuigi ladus või on sootuks puudulik.

Eesti Vabariigi õigusaktid ja mitmesuguste rahvusvaheliste konventsioonidega ühinemine lõi eeldused selleks, et tagada kõigile, ka lastele, sõltumata nende keeletaustast või päritolust, sarnased võimalused ja kvaliteetne haridus. Lasteaegades, kus koolieelne õppimise ja kasvatustegevus toimub võõrkeeles, mitte eesti keeles, peab võimaldama lastele luua eesti keele kui teise keele õppimise võimalusi. Eesti keele õppimisel ühe olulise osana tutvustatakse lastele Eesti kultuuri, rahvakombeid ning rahvuslikke traditsioone (Märka & Kuuspalu, 2009, lk 52).

Eestis elamiseks on hädavajalik riigikeele oskus, mille omandamist tuleb alustada juba lapseas, sest vaid selline õpe tagab vajaliku keeleoskuse edasisel haridusteel ja tööelus. Keeleõppes on kasutusel mitmesuguseid meetodikaid, millest tuntuim on keelekümblus. Keelekümblus toetab vene laste ja teiste kultuuride esindajate eesti keele oskust, julgustades omavahel suhtlema, keelt kasutama ning seostama kohaliku kultuuriga, samas peab säilima kindlustunne, mis hoiaks päritolukeelt, kohalikku kultuuri ja identiteeti, see toetab hoiakuid seoses teiste keelte ning kultuuridega. „*Mida enam keeli me valdame ning kultuure oleme käega katsunud—, seda avatumaks ja sallivamaks muutub maailm meie ümber*“ (Käosaar, 2010, lk 56).

Eestis on keeleõppevajadused piirkonniti üsnagi erinevad, mistõttu on vaja rakendada eri keeleõppemalle. Erinevate programmide alusel õppivate muukeelsete laste üldarv on aga liiga väike, et igale keeleõppemallile uut ainekava ning vajalikke õpikuid luua. Uurides varaseid teise keele õppemetoodikaid on jõutud järeldusele, et kõigis edukates kakskeelsetes ja teise keele õppeprogrammides on lähtunud ühtsetest meetodilistest põhimõtetest. See on võimaldanud nii eesti keele kümbluse kui ka eesti keele kui teise keele jaoks välja töötada ühtse meetodika, mille järgi on võimalik nii eesti keelekümblus- kui ka eesti keele kui teise keele programmide alusel õppivatele lastele anda sisuliselt sama ettevalmistuse, parandades ühtlasi eesti keele õppe tulemusi (Rannut, 2000, lk 6).

Lasteaiaõpetajate arvamused meetoditest ja võtetest laste keele toetamisel keelekümblsruhmas

Eestis on olemas selge ühiskondlik ootus eestikeelse hariduse järele. Viimase integratsiooni monitooringu raporti järgi tuvastati, et eesti keelest erineva kodukeelega lapsevanematest vaid 11% eelistab, et tema laps omandaks haridust vene keeles (Haridus- ja Teadusministeerium veebileht, 2022a).

Keelekümblusmetoodika on eesti keele paremat omandamist rikastav õppevorm. Haridus- ja teadusminister Tõnis Lukas (2022-2023) on öelnud, et keelekümblusvõrgustik ja -metoodika on oluliselt aidanud kaasa üleminekule eestikeelsele õppele. Minister on öelnud: „*Keelekümblus on aidanud meid siiani eesti keele õppe edendamisel väga ja jääb keeleõppe metoodikate hulgas kasutusele ka edaspidi. Tema kaasahaaravad põhimõtted on kindlasti aja- ja asjakohased nii täna kui ka pärast täielikule eestikeelsele õppele üleminekut. Seega jätkame kujunenud võrgustikuga. Keelekümbluslasteaedade parim kogemus jõuab edaspidi kõigi haridusasutusteni*“ (Haridus- ja Teadusministeerium veebileht, 2022b).

Narva linna elanikkond on muukeelne, peamiselt venekeelne, ja eesti keele oskus teisekeelsete elanike seas on vähene. Narvas on enamuses pered, kelle kodune keel ei ole riigikeel ja eesti keele õppimine ja õpetamine on seega siin märkimisväärse tähtsusega. On oluline, et muukeelsed lapsed lähevad Narva lasteaedadesse, kus keelekümblusõpetajad peaksid olema valmis laste eesti keele oskust arendama ja laste õppimist toetama.

Eesti statistikaameti andmetel 31. detsembri 2021 seisuga elab Narvas kokku eestlasi 3107, venelasi 46 937, ukrainlasi 1140, valgevenelasi 833 ja soomlasi 325 (Statistikaamet veebileht).

Iga aastaga suureneb muukeelsete laste arv, kes pärast lasteaia keelekümblsruhma lõpetamist jätkavad õppimist keelekümblusklassides või eestikeelsetes koolides. Paljud vene vanemad soovivad, et nende laps läheb keelekümblusklassi ja omandaks keele varakult.

Teema aktuaalsus seisneb selles, et aastal 2024 toimub lasteaedades üleminek eestikeelsele õppele. Selleks, et keelekümbluslasteaedade kogemusi saaks edaspidi edukamalt kasutada eesti keeles õpetamisel, on vaja teada õpetajate arvamusi, milliseid erinevaid meetodeid ja võtteid õpetajad kasutavad eesti keele õpetamisel ja õppe toetamisel keelekümblsruhmades.

Vene emakeelega lasteaialastest õpivad ligi pooled keelekümblusmetoodika järgi. Keelekümbluses osalenutest umbes 52% jätkab oma õpinguid venekeelses põhikoolis, mitte keelekümblusklassides. Selleks, et keelekümbluses osalenuid enam ja edukamalt suunata

Lasteaiaõpetajate arvamused meetoditest ja võtetest laste keele toetamisel keelekümbelrühmas

eestikeelse hariduse juurde, on tõhusamalt vaja toetada eesti keele omandamist juba lasteaiast alates (Haridus- ja Teadusministeerium, 2019). On oluline saada teada, kui teadlikud on keelekümbelõpetajad keele õpet soodustavatest ja toetavatest meetoditest ja võtetest, et tõhusamalt õpetada eesti keelt just Narva linnas, kus keelekeskkond väljaspool lasteaeda puudub. Seega on oluline uurida koolieelsete lasteasutuste keelekümbelõpetajate poolt kasutatavaid meetodeid ja võtteid, mis toetavad laste keeleõpet õpetajate arvates.

Bakalaureusetöö eesmärgiks on välja selgitada keelekümbelrühma õpetajate arvamused erinevate meetodite ja võtete kasutamisest laste eesti keele õpetamisel ja laste keele omandamisel koolieelses eas.

Uurimistöö eesmärgist tulenevalt on püstitatud järgmised uurimisküsimused:

- Milliseid meetodeid ja võtteid õpetajad kasutavad lastele eesti keele õpetamisel?
- Millised meetodid ja võtted soodustavad laste keele omandamist õpetajate arvates?
- Milline on õpetaja roll laste keeleoskuste kujundamisel erinevate meetodite ja võtete kasutamisel õpetajate arvates?

Bakalaureusetöö koosneb kolmest peatükist. Töö esimeses peatükis antakse ülevaade keelekümbelmeetoodika põhimõtetest, keeleõppemeetoditest, kirjeldatakse õpetaja rolli tähtsust keelekümbelrühmas ning tutvustatakse sellel teemal varem läbi viidud uuringuid. Bakalaureusetöö teises peatükis esitletakse uurimuse eesmärgi ja uurimisküsimusi, antakse ülevaade meetodi valikust, kirjeldatakse valimit ja uurimisprotseduuri. Kolmandas peatükis analüüsitakse uurimistulemusi.

Uurimisobjektiks on Narva linna lasteaedades töötavad osalise keelekümbeluse rühmade õpetajad.

See töö pakub huvi õpetajatele, kes töötavad keelekümbelmeetoodika järgi ja kes on huvitatud lastele eesti keele oskuste õpetamisest. Antud töö annab ülevaate õpetajate arvamustest ja nende tööst laste keeleõppe toetamisel, erinevatest keeleõppemeetoditest ja -võtetest keelekümbelrühmas.

1. TEOREETILINE ÜLEVAADE MEETODITEST JA VÕTETEST

1.1. Keelekümbluse põhimõtted

Eestis üleminek eestikeelsele haridusele lasteaedades algab 2024. aastal, selle ülemineku peamiseks eesmärgiks on sõltumata nende emakeelest, anda lastele võimalus omandada kvaliteetne haridus eesti keeles (Haridus- ja Teadusministeerium veebileht, 2022a).

Keelekümblus on kui lõimitud aine- ja keeleõppe (LAK-õppe) viis ning selle puhul kasutatakse hariduse omandamisel kahte või enam keelt, mis toetab mitmekeelsuse kujunemist (Haridus- ja Noorteaamet veebileht, 2022) ja kus keel ei ole eesmärk, aga on õpetamise vahend (Minlibajeva, 2014, lk 77).

Eesti seisukohalt võimaldab keelekümblus kui keeleõppeviis saavutada õpitava keele hea või väga hea oskuse selle kõigis osades, milleks on rääkimine, kõne mõistmine, lugemine ning kirjutamine. Keelekümbluse eesmärgiks on teise keele omandamine juhtudel, kus õppijateks on rohkearvuline samakeelne kogukond, kontakt õpitava keelega on väike või puudub ja kus seetõttu teised keeleõppeviisid ei anna oodatud tulemusi (Vare, 2004, lk 117).

Keelekümblus on lapsekeskne õpetus, mis annab lastele võimaluse suhelda kakskeelses õpikeskkonnas (Minlibajeva, 2014, lk 77). Õpikeskkond keelekümbluses on vabam ja mitmekesisem, see võimaldab aktiivõppes mitmekülgset omandada keelt, ainet, üldoskusi ja saavutada õpitulemusi (Kukk jt, 2012, lk 26). Lisaks emakeelele õpitakse sihtkeelt, mille omandamine toimub võimalikult loomulikult viisil (Minlibajeva, 2014, lk 77). Keelekümblus on kakskeelset haridust rikastav keeleõppe vorm, mille eesmärgiks on arendada lastel võrdselt häid oskuseid nii emakeeles kui ka teises keeles (Minlibajeva, 2014, lk 77; Rannut, 2004), eelkõige kuulamise, eeskujude ja arusaamise kaudu (Kukk jt, 2012, lk 22).

Keelekümbluse põhimõtted sarnanevad muude tänapäevaste teise keele õppimise alustega, millest kõneldakse sageli kui integreeritud, sisupõhisest, kommunikatiivsest või funktsionaalsest keeleõppes. Need uued põhimõtted erinevad traditsioonilistest meetoditest, mille korral teise keele õpetamine piirdub sõnavara, grammatika ja vestlusteemade harjutamisega ning kus iga tehtud viga parandatakse (Genesee, 2005, lk 9).

Keelekümblusprogrammide kasutamisel kehtivad põhimõtted:

Lasteaiaõpetajate arvamused meetoditest ja võtetest laste keele toetamisel keelekümbelusrühmas

- üks inimene – üks keel, õpetaja räägib ainult sihtkeelt, ega tõlgi lapsele kõnet (Vare, 2004; Minlibajeva, 2009; Kukk jt, 2012; Minlibajeva, 2014);
- keelekümbelusprogramm lähtub koolieelse lasteasutuse riiklikust õppekavast;
- lasteaed rakendab ühte või mitut mudelit;
- eesti keeles õpetav õpetaja peab eesti keelt valdama vähemalt C1-tasemel või tema emakeeleks on eesti keel;
- keelekümbelusprogrammi keele-eesmärgid on sõnastatud õppekavas, laste keeleline areng toimub keele arengu etappe järgides ja eakohaselt;
- keelekeskkond toetab lapse hakkamasaamist tegevustes ja õppeprotsessis;
- õppetegevuse jooksul luuakse aktiivse suhtlemise võimalusi (20% õpetaja ja 80% laste aktiivsus), näiteks paaristöös ja rühmatöös, kus lapsed saavad ja julgevad eesti keelt kasutada (Keelekümbelusprogrammi toetuse..., 2022).

Lõimitud aine- ja keeleõppe olulistemateks põhimõteteks on (Mehisto jt, 2010, lk 78):

- fookus on mitmekordne, kus keelt õpitakse teistes tegevustes, lõimitakse mitut tegevust, sisu omandatakse keeletegevustes;
- rikastav ja turvaline õpikeskkond, kus näitlikustatakse keelt ja sisu, peetakse rutiinsed tegevused, areneb keeleoskus;
- autentsus, kus kasutatakse igapäevaseid materjale;
- aktiivne õppimine tähendab, et õpetaja on toetaja tegevuses ja on väärtustatud kaaslaste koostöö;
- tugistruktuur, kus lähtutakse laste huvidest, kogemustest, erinevatest teadmistest, oskustest, hoiakutest ning väärtustatakse kriitilist ja loovat mõtlemist;
- koostöö, kus tegevusi teevad LAK-õppe õpetajad koostöös näiteks tavaõpetajatega, kaasatakse lapsevanemad, kaasatakse omavalitsus ja kohalik kogukond.

Keelekümbelusmetoodika rakendamise võimalikkust ja vajalikkust iseloomustavad aspektid:

- on rikastav mitme keele mall;
- keelega toimetulek lapse igapäevaelus;
- keelekümbeluskeelt ei õpetata vaid omandatakse;
- seoses keelekümbelusega tehakse koos lapsega palju huvitavaid asju;

- keelekümbluses liigub laps õpitava keele suhtes edasi omas rütmis (Kukk jt, 2012, lk 28).

Keelekümbluslik lähenemine võimaldab teise kodukeelega lastel õppida teist keelt läbi tegevuste, kui nad viibivad võõrkeelses keelekeskkonnas. Keelekümblus ei ole kahjulik lapse emakeelele. Programmis on arvestatud rahvusvahelisi kogemusi, pedagoogilisi tavaid ja kõigi keeleõppijate erinevat kultuuritausta. Keelekümbluse eesmärgiks on omandada häid oskusi nii sihtkeeles, emakeeles kui ka võõrkeeltes (Haridus- ja Teadusministeerium veebileht, 2022a).

1.1.1. Keelekümbluse mudelid

Praegu kehtivas koolieelse lasteasutuse riiklikus õppekavas (2008) on välja toodud, et sellele lapsele, kelle koduseks keeleks ei ole eesti keel, tuleb tagada eesti keele õpe (Koolieelse lasteasutuse riiklik õppekava, 2008). Keelekümblus annab eesti keelest erineva kodukeelega lastele lasteaias võimaluse omandada teist keelt lõimitud aine- ja keeleõppes sihtkeelses õppekeskkonnas (Haridus- ja Teadusministeerium veebileht, 2022c).

Keelekümblusmudelite eelistusi mõjutab piirkonna keelesituatsioon ja väline keelekeskkond (Kukk jt, 2012, lk 30).

On olemas järgmised kümblusmudelid:

1. Varane keelekümblus, mis algab lasteaias enamasti 5-aastaselt, tihti ka varem, 3–4 aasta vanuselt:

- varane täielik keelekümblus, kus programmi alguses toimub ainult teises keeles;
- varane osaline keelekümblus, kus õppeprogrammi algusest lõpuni kasutatakse korraga;
- kahte õppekeelt, - nii emakeelt kui ka sihtkeelt.

2. Edasilükatud keelekümblus algab harilikult 4. klassist, kus õpilased on umbes 9–10-aastased. Enne seda õpiti sihtkeelt lasteaias ja/või algkooli varasemates klassides:

- täielik keelekümblus, kus programmi algosas kasutatakse kõigi ainete õpetamisel ainult teist keelt, erandiks on vaid emakeeletunnid;

Lasteaiaõpetajate arvamused meetoditest ja võtetest laste keele toetamisel keelekümblusrühmas

- osaline keelekümblus, kus kümbluskeele osatähtsus õppekeelena võib olla erinev, kuid ulatub programmi põhiosas vähemalt 50%- ni üldmahust.

3. Hiline keelekümblus algab harilikult 12-aastaselt (6.–7.kl.) ning 1-2 aasta jooksul toimub kogu õppetöö teises keeles (emakeeltunnid välja arvatud). Sellele järgneb kakskeelne õppe periood, kus osa aineid õpitakse emakeeles ja osa sihtkeele kaudu (Vare, 2004, lk 118).

4. Kahesuunaline keelekümblus – rühm komplekteeritakse vene ja eesti kodukeelega 3-4 aastastest lastest (eesti ja vene kodukeelega lapsi võrdselt). Rühmas toimub kasvatus ja tegevus kord eesti, kord vene õppekeeles (Haridus- ja Noorteaamet & Haridus- ja Teadusministeerium, 2021). Kahesuunalises keelekümbluses on kahel keelel õppetegevuses võrdne osa. Partnerkeeled ja -kultuurid on samuti meeskonnas väärtustatud ja õppijad jagunevad rühmades kodukeele järgi võrdselt. Olulist rolli mängib õppes laste omavaheline suhtlemine ning teadlik toetamine lapselt lapsele keeleõppe õppimiseks (Piirsalu & Golubeva, 2019, lk 96).

Eesti keelekümblusprogrammis toimub keeleõpe riiklike õppekavade alusel. Lasteaegades tähendab keelekümblusprogrammiline õpe sihtkeelset õpet vähemalt 50% ulatuses. Programmi raames toimub õpetajate koostöös aineteadmiste, keele ja õpioskuste samaaegne eesmärgistatud arendamine (Haridus- ja Noorteaamet & Haridus- ja Teadusministeerium, 2021).

Eesti lasteaegades või rühmades, mille õppe- ja kasvatustegevus toimub muus keeles, mitte eesti keeles, rakendatakse kolme keelekümbluse mudelit (Haridus- ja Teadusministeerium veebileht, 2022b).

Keelekümblusprogrammi toetuse taotlemise ja kasutamise ning kvaliteediauhinna konkursi läbiviimise tingimused ja korras (2021) on välja toodud, et Eestis alusharidusasutuses rakendatavad mudelid:

- osaline mudel – rühmas on üks õpetaja ühe keele kandja ja vähemalt enamus õppe- ja kasvatustegevusest rühmas on eesti keeles;
- täielik mudel – õppe- ja kasvatustegevus rühmas on ainult eesti keeles;
- kahesuunaline mudel – rühmas on üks õpetaja ühe keele kandja ning õppe- ja kasvatustegevus rühmas on nii eesti kui ka vene keeles. (Keelekümblusprogrammi toetuse... 2022).

Igas keelekümbluse mudelis määratletakse vajalik eesti keele kasutamise osakaal ning see võimaldab saavutada eesmärgiks seatud tasemel keeleoskuse (Keelekümblusprogrammi toetuse... 2022).

Keelekümblusmetoodikal on oluline roll lapse teise keele toetamisel ja arendamisel. Eestis on lasteasutuses loodud lapsele erinevaid võimalusi omandada eesti keelt. Võttes arvesse keelekümbluse metoodilisi põhimõtteid omandab laps teise keele loomulikul viisil erinevates tegevustes. On oluline, et õpetajad rakendavad muukeelse lapse puhul õppetegevuses keelekümbluse põhimõtteid. Selleks, et laps omandaks edukalt teise keele, on üheks efektiivseks võimaluseks kasutada erinevaid meetodeid ja võtteid.

1.2. Eesti keele kui teise keele õpetamisel kasutatavad meetodid

Järgnevalt alapeatükis antakse ülevaade neljast kõige levinumast keeleõppemeetodist, mida on uuritud ja kirjeldatud teaduskirjanduses.

Meetod on kavakindel toimumisviis eesmärgi saavutamiseks. Meetod lähtub lähenemisviisist ja selle elluviimiseks kasutatakse erinevaid võtteid ja ülesandeid (Kingisepp & Sõrmus, 2000, lk 9).

Õppemeetodit iseloomustavad kolm olulist tunnust:

- õppimise eesmärk;
- õppematerjali omandamise viis;
- õpetaja ja õppija loomuse vastastikune mõju (Gogoberidze & Golnceva, 2013, lk 174).

Keeleõppes kasutatakse erinevaid meetodeid: audiolingvaalne, kommunikatiivne, loomulik ja ülesandepõhine. Keeleõppemeetodeid ja võtteid nendes on võimalik kasutada muu kodukeelega väikeste laste õpetamisel ja nende keele arendamisel (Kärtner jt, 2005, lk 6-26).

Audiolingvaalne keeleõppemeetod on võrdlemisi mehaaniline: sõnad, väljendid ja lausemallid on vajalikud lihtsalt meelde jätta. Keele omandamine peab toimuma võimalikult mänguliselt (Kärtner jt, 2005, lk 6). Selle meetodi põhimõtted on (Kingisepp & Sõrmus, 2000, lk 19):

Lasteaiaõpetajate arvamused meetoditest ja võtetest
laste keele toetamisel keelekümbelrühmas

- peamine õppetöö vorm on päheõppimine, imiteerimine ja tüüpiliste lausemudelite drillimine;
- õpetegevuses kasutatakse sõnaühendeid, väljendeid ja lihtlauseid (kontekstis tavaliselt dialoogi kujul), mitte sõnu üksikult;
- õpetaja kasutab tunnis põhiliselt õpitavat keelt;
- õpetamise eesmärk on, et õppijad suudaksid anda automaatseid vastuseid;
- tähtis on, et õppijad omandaksid keele õigesti, tuleb korrata pidevalt samu asju.

Kommunikatiivse keeleõppemeetodi puhul käsitletakse keelt kui suhtlusvahendit, kus keeleõppijad peavad üheaegselt kasutama erinevaid keelelisi teadmisi (Kingisepp & Sõrmus, 2000, lk 32).

Kasutades kommunikatiivset meetodit algab õppetöö kavandamine teema valikuga (Kärtner jt, 2005, lk 10). Loomulik kommunikatiivne lähenemine teise keele õpetamisel tähendab sisust lähtumist, kus pearõhk on asetatud keelele, andmaks edasi selle tähendust, mitte keele struktuurile nagu traditsioonilises tõlke-grammatikapõhises meetodis. Keeleõppe toimumine mõttekas tegevuses peab peegeldama tegelikku elu (Rannut, 2003, lk 50).

Kommunikatiivse keeleõppe aluseks peetakse järgmisi põhimõtteid (Kingisepp & Sõrmus, 2000, lk 32):

- keeleõppijate keelekasutuse eesmärk on mõtete ja vajaduste väljendamine, sealjuures on põhitähelepanu pigem sõnumil, mitte grammatilise poole korrektsusel;
- tekkivad keelevead õppimisel on loomulikud, vigade parandamine võib kasu asemel pigem kahju teha ning see ei ole vajalik;
- efektiivne keeleõpe peab põhinema iga õppija huvidel ja vajadustel;
- õppimise ja edasijõudmise eest vastutab õppija ise;
- õpetaja ülesandeks on aidata ja suunata õppijat, mitte ainuisikuliselt dikteerida õppe sisu.

Loomuliku meetodi puhul peetakse ebaotstarbekaks grammatikaseletuste andmist. Meetodil, mis põhineb loomulikul tegevusel, on sisustatud suhtlusülesannetega, kus

tähelepanu on pööratud sisule, mitte keelelisele vormile (Kingisepp & Sõrmus, 2000, lk 34). Sõnavara laiendamisele pööratakse suurt tähelepanu, samuti eneseväljendusele ja õppija enesekindluse suurendamisele. Sõnade tähenduse ja käskluste sisu mõistmise kergendamiseks kasutatakse esemeid ja pildimaterjali kui ka miimikat, kehakeelt, žeste ja konteksti järele aimamist. Keele omandamine protsessina on individuaalne (Kärtner jt, 2005, lk 15-16).

Loomuliku keeleõppe aluste põhimõtted on (Kingisepp & Sõrmus, 2000, lk 36):

- õpetaja kasutab põhiliselt õpitavat keelt;
- suulises kõnes vigu ei paranda;
- õpetaja räägib selgelt ja aeglaselt, küsimustele oodatakse esialgu ühesõnalisi vastuseid;
- õpetaja valmistab ette ülesandeid ja materjale, mis pakuvad huvi;
- õpetaja loob ruumis sõbraliku ja usaldusliku õhkkonna.

Ülesandepõhise meetodi puhul järgitakse õppimisel kolme pidevalt korduvat faasi: keelekasutuse jälgimine, hüpoteeside loomine ja nende katsetamine. Keele õppijad peavad saama võimaluse õpitavat keelt kuulda ja lugeda, kogeda ning mõistma, kuidas keelelisi vorme kasutatakse tegelikult. Ülesandepõhise meetodi puhul parandatakse vigu kaudselt (Kingisepp & Sõrmus, 2000, lk 39-41).

Ülesandepõhisel keeleõppel keskendutakse järgmistele põhitingimustele (Kärtner jt, 2005, lk 24):

- rikka ja loomuliku suulise ja kirjaliku keelega kokkupuude;
- keelt kasutatakse, et väljendada oma vajadusi, mõtteid, tundeid ja arusaamu;
- võimalus kuulata või lugeda ja mõista teiste inimeste väljendatud mõtteid, tundeid, korraldusi ning nõuandeid.

Keeleõppe meetodite valikul peab silmas pidama:

- õppijate vanust;
- vajadusi ja haridust;
- ajaraame, tulemuste saavutamise aega;
- kultuuripiirkonda, milles keelt õpetatakse jm.

Õpetaja õpetamisstiil mõjutab kindlasti meetodi valikut. Igal meetodil on oma lähtekohad ja spetsiifika, nende plussid ja miinused sõltuvad sellest, mida soovitakse saavutada (Kingisepp & Sõrmus, 2000, lk 42). Pedagoogilis-psühholoogilised uurimused võivad pakkuda küll õpetajatele teoreetilisi teadmisi õpetamise iseloomu ja õpitulemuste seosest, kuid mitte seda, milliseid konkreetseid meetodeid peaks kasutama kaugemate õpieesmärkide saavutamiseks (Krull, 2018, lk 348). Elus kasutatakse puhtaid meetodeid harva, enamasti tekib kattuvus erinevate meetodite õpetamis- ja õppimisvõtetest ning selget vahet on raske teha. Segades erinevaid meetodeid ning kasutades võtteid näitab see õpetaja professionaalsust ja on igati soovitatav (Kingisepp & Sõrmus, 2000, lk 42).

Seega võib öelda, et keeleõppemeetodid on erinevad ja ei saa öelda, miks üks meetod on parem kui teine. Keele õpetamiseks saab tänapäeva õpetaja orienteeruda ja valida sobiva keeleõppemeetodi vastavalt tegevuse eesmärgile või lapse vajadusele.

1.3. Meetodid ja võtted teise keele õppe toetamisel koolieelses eas

Järgnevalt alapeatükis saab ülevaate erinevatest meetoditest ja toetavatest meetodilistest võtetest laste eesti keele omandamise toetamisel, mida õpetaja saab kasutada õppetegevustes keelekümlusrühmas.

Eesti Keele Instituudi haridussõnastik annab mõistele *metoodiline võte* tähenduseks õppemeetodi koostisosa (Haridussõnastik). Õppekava materjali omandamine sõltub õpetamismeetodite valikust. Vajalik on kasutada meetodilisi võtteid, mis tekitavad lastes tähelepanu ja huvi toimuva vastu (Strebeleva, 2010, lk 7).

Audiolingvaalse keeleõppemeetodi all mõistetakse dialooge, dialooge sõnakaartidega, kuulamis- ja hääldusharjutusi, laule. Kärtner jt (2005) sõnul audiolingvaalse keeleõppemeetodi puhul kasutab õpetaja õppetegevuses laste keele omandamisel dialoogide jäljendamist. Õpetaja kannab ette lühikese dialoogi, kordab seda lausete kaupa ja lapsed jäljendavad teda, tehes seda mitu korda. Häälduses tekkivad ebatäpsused parandab õpetaja kohe. Harjutatakse seni, kuni hääldus saab täpseks ja õigeks. Audiolingvaalse meetodi puhul kasutab õpetaja dialooge sõnakaartidega. Meetodi põhilisem võte on dialoogide harjutamine, mida võib aga vaheldusrikkamaks muuta, kui näidata kirja pildis mõnda sõna dialoogist, eriti neid, mida kasutati lausetes ja mida on võimalik loovalt asendada. Audiolingvaalse

keeleõppemeetodi puhul kasutatakse õppe toetamiseks erinevaid kuulamis- ja hääldusharjutusi nagu näiteks liisusalmid (Kärtner jt, 2005, lk 6-9).

Audiolingvaalse keeleõppemeetodi puhul lastele keelt õpetades on võimalik kasutada laule. On võimalus kuulata eesti laule eestlaste esituses ja laste osalemine laulumängudes loob muukeelsele lapsele keele õpetamiseks vajaliku keskkonna (Lunjova & Maiberg, 2012, lk 16). Keerulisi keelemalle ning suurt hulka sõnavara on võimalik meelde jätta muusika ja rütmi abil (Kärtner, 2000, lk 24).

Laulud:

- toovad tegevusse vaheldust, sest kirjutamine, lugemine ja kõnelemine on vaevanõudvad tegevused, laulmine lõdvestab ning on meeleolukas;
- aitavad kinnistada õpitut, sest mõningates lauludes on kasutatud grammatikavorme (näiteks tegusõna minevikuvormid) või lausemalle (Kärtner, 2000, lk 24).

Lastelaulud aitavad kujundada ja parandada laste hääldust peamiselt tänu rütmilisusele, meloodilisusele ja laulmisele. Lapse hääleaparaat ja häälikute artikulatsioon areneb lauldes, kujuneb oskus kasutada hääle tugevust ja kõrgust, lapse hääleaparaat ja häälikute artikulatsioon kujuneb kasutades õiget rütmilist hingamist ja sobivat kõnetempot ning sellega kujuneb ka intonatsiooniline väljendusrikkus (Lunjova & Maiberg, 2012, lk 16). Laule ja salme võib kasutada erinevatel viisidel ja tegevuste erinevatel etappidel, kuna need sobivad hästi soojendusharjutusteks, üleminekul ühelt tegevuselt teisele, samuti sõnavara tutvustamiseks, kinnistamiseks ja arendamiseks, laste tähelepanu köitmiseks ning tegevuste lõpetamiseks (Ruutmets & Saluveer, 2008, 316-317).

Kultti (2013) on leidnud, et laulmine on oluline vahend, mida saab kasutada mitmekeelsete laste keelelise arengu toetamiseks koolieelses õpikeskkonnas. Laulmistegevused saavad olla väga mitmekesised ning võivad keeleõppeks luua palju erinevaid tingimusi. Lasteaias saab mitmekeelsete laste keelelist arengut toetada osaledes laulmistegevustes, vaadeldes ja kuulates teisi lapsi ja õpetajaid. Laulmistegevustes on kordusi, kus õpetajad saavad saavad erinevaid sõnu ja mõisteid selgitada kogu grupile. Lapsi õpetatakse läbi visuaalse vaatluse, füüsiliste tegevuste ja keeleliste toimingute, kus saab kasutada õpitavaid sõnu või fraase. Sellistes tegevustes on palju võimalusi osalemaks individuaalselt ja sobitundes hästi lasteaia konteksti. Õpetajapoolne pedagoogiline juhendamine on siinkohal oluline, kuna õpetaja

saab muusikalise tegevuse käigus sisuliselt arvestada laste seniste kogemuste ja keeleliste erinevustega. Õpetaja saab läbi füüsiliste tegevuste toetada laste osalemist ja suhtlust õpetatavas keeles. Juhendamiseks võib olla osutamine ja küsimuste esitamine, samuti kordamine (Kööp, 2020, lk 13-14).

Kommunikatiivse keeleõppemeetodi all mõeldakse kõigepealt seda, et õppetegevuses lähtutakse teemavalikust. Kommunikatiivseteks keeleõppemeetoditeks võivad olla mängud, hommikuring rutiintegevustega, draamamängud, rollimängud, õuesõppe ja keelekeskkond.

Õppetöö kavandamine teemavaliku sisust lähtudes tähendab loomulikku kommunikatiivset lähenemist teise keele õppimisele, kus peaarõhk on asetatud keelekasutusele ja tähenduse edasiandmisele, mitte keele struktuurile (Kärtner jt, 2005, lk 10). Lähtudes õpetamise sisust tuleb anda lastele võimalus omandada ja kasutada keelt tegeliku elu erinevates funktsioonides ning mõttekates olukordades, kus sisuks on reaalse elu olukorrad, ülesanded ja kogemused (Rannut, 2003, lk 50). Kommunikatiivse meetodiga rikastub lapse eesti keele sõnavara (Kärtner jt, 2005).

Mäng õppemeetodina on oma loomupärasuses parim vahend koolieelses eas lapsele eesti keele kui teise keele omandamiseks ja õpetamiseks. Läbi mängu täidab laps eesmärgi, omandades keelt endalegi märkamatuks, selle taustal tuleb talle pakkuda eakohast ja huvipakkuvat mängulist tegevust. Laps soovib kuulnud ja tajutut mängus läbi proovida (Tuuling, 2009).

Kommunikatiivseks keeleõppemeetodiks võib olla hommikuring. Keelekümbelrühmas on hommikuring hästi oluline rutiinne tegevus laste keeleõppe toena. Hommikuring on tavaliselt lühiajaline ja järgib kindlat struktuuri (Melts, 2014, lk 4). Hommikuringi saab planeerida lihtsaid tegevusi, mis aitavad lastel õppida eesti keelt ning see annab neile turvatunde. Hommikuringi tegevustes võib esitada küsimusi, mis nõuavad lapselt ainul ühe- või paarisõnalist vastust (Lunjova & Maiberg, 2012, lk 13). Sellele aitavad kaasa kindlad päevast päeva korduvad rutiinsed hommikuringi tegevused, mis aitavad luua turvatunnet lastele, kes teavad juba ette, mis järgneb järgmisele tegevusele. Hommikuringis räägitakse ka päevaplaanidest – kuhu minna ja mida teha (Minlibajeva, 2009, lk 87). Hommikuringis on võimalik kasutada holofraase ning nende abil rikastada keelt ning anda pidevalt uut informatsiooni nii algajale kui ka edasijõudnud keeleõppijale (Rannut, 2003, lk 59). Hommikuringis õpitakse mõtlema ja arutlema ning arendatakse oskust väljendada oma

arvamust ning õpitakse teistega jagama oma muljeid, ideid ja tundeid - selleks õpitakse loovalt kasutama holofraasidena omandatud väljendeid ja sõnaühendeid (Melts, 2014, lk 4).

Keeleõppe huvitavamaks muutmisel on olulisel kohal dramatiseeringud (Minlibajeva, 2009, lk 95). Draama meetodeid saab kasutada kõigis keeleõppe tegevustes arutelude ja vaidluste lahendamisel, dialoogis ja monoloogis. Mõistes põhimeetodeid ja –võtteid võib kasutada õpetamisprotsessi põhiosana, kus õpitud saab kasutada elulises keskkonnas (Pill, 2014, lk 13). Suhtlemine on draamamängude iseloomulik osa. Suhtlemises mängude juures on kõik lapsed võrdsetel positsioonidel ja keegi ei saa keerulisi asju väljendada. Mänge kavandades tuleb hinnata laste vanust, sest iga õpetaja tunneb oma lapsi ja oskab märgata, kas konkreetne rühm tuleb selle tegevusega toime või on vajalik kasvuaeg (Pill, 2014, lk 22). Pärast seda saab õpetaja hakata tegema ka suuremaid lavastusi, kasutades muinasjutte, mis lastele juba emakeeles tuttavad nagu „Kakuke“, „Naeris“, „Kolm karu“ (Minlibajeva, 2009, lk 95).

Rollimäng on väga kasulik meetod keeleoskuse arendamiseks (Petti, 2010, lk 295). Rollimäng täidab keeleõppes suhtluskeele ja sotsiolingvistikulise kompetentsuse arendamise ülesannet, kus omandab laps teatud oskused suhtlemisel mingis situatsioonis vastavalt rollile. Rollimängud võimaldavad toetuda keele õpetamisel konkreetsetele kogemustele, integreerida erinevaid tegevusi, nagu liikumine või käeline tegevus ning omandada keelt laste enda poolt välja mõeldud situatsiooni või mängu kaudu (Rannut, 2001, lk 80).

Rollimäng lasteaiaaalistele eeldab teemakohase sõnavaraga eelnevat tööd, arutelu rollides osalejate tegutsemise üle ning võimalusel ka abivahendeid. Sotsiaalse rollimängu sisu peab olema lastele tuttav ja sobilik vastavalt eale (Kärtner jt, 2006, lk 81). Rollimängude ja draama kasutamine muudab kõnekeele kättesaadavamaks ja meeldejäavamaks, lõimides õppimise visuaalsesse ja konkreetsesse konteksti (Riley & Reedy, 2007; Smidt, 2008).

Tuginedes Rannuti kirjutistele saab kinnitust, et kommunikatiivne keeleõpe toimub mõttekas tegevuses, mis peegeldab tegelikku elu. Sihtkeel on õpitav ja kasutatav igapäevastes toimingutes või mängides õues ja ning suheldes õpetajaga kui sihtkeelt emakeelena kõnelejaga (Rannut, 2003, lk 50).

Oluline roll kommunikatiivse keeleõppe meetodi puhul on ka keeleõppe keskkonnal (Kärtner jt, 2005, lk 12). Korraldades keeleõpet peaks ära kasutama eesti keele õppimise ja

suhtlemise võimalusi, mida toetab suhtleja tavapärane ümbrus (Märka & Kuuspalu, 2009, lk 54). Keel saab areneda, kui laps saab omandatud oskusi kasutada igapäevaelus ka väljaspool lasteaeda (Minlibajeva, 2009, lk 92). Lastele tuleb pakkuda võimalikult mitmekesist, toetavat keelekeskkonda, kus lapsel tekib vajadus suhelda teises keeles (Märka & Kuuspalu, 2009, lk 54).

Võib nentida, et kommunikatiivne keeleõppemeetod on praeguses pedagoogikas domineeriv ja on kasutusel laialt eriti Euroopas (Tatarnitseva, 2021, lk 45). Meetodi põhikategooriateks on mõisted-arusaamad ja keelekasutusfunktsioonid (Kärtner jt, 2005, lk 10).

Loomuliku keeleõppemeetodi puhul omandatakse teist keelt pingevabas keelekeskkonnas suheldes. Selle meetodi alla kuuluvad igapäevased väljendid, vabamängud, tutvumis- ja teretamismängud, matkimismängud, loovmängud. Loomuliku meetodi puhul kasutavad eesti ja vene õpetajad paralleelselt väljendeid mõlemas keeles, nagu *"tere hommikust"*, *"palun istuge"* ja *"tulge minu juurde"*. Keeleõpet väikelastele seotakse sageli liikumismängude, laulude ja tantsudega (Kärtner jt, 2005, lk 15-16).

Loomuliku meetodiga omandatakse teist keelt suheldes. Õpetaja ergutab lapsi juba omandatud keelt üha uutes olukordades kasutama. Igal inimesel on keele omandamine individuaalne protsess. Lapsed erinevad üksteisest keeleoskuse taseme, keele omandamise tempo, temperamendi ja esinemisjulguse poolest. Mida rohkem elamusi pakkuv ja hingelähedasem on õpitav teema, seda kergemini võtab laps selle vastu ning aktiivsemalt osaleb tegevuses (Kärtner jt, 2005, lk 16).

Loomuliku meetodi puhul saab õpetaja kasutada õppetegevuses animatsiooni. Animatsiooni kasutamine õppetegevuses võimaldab teise keele õppijatele korrata ja kasutada õpitud väljendeid, kus lapsed saavad anda hääle või teksti animategelasele. Animatsioonide loomine annab lastele osaleda grupitöös, valides endale sobivaid tegevusi, sõlmida kokkuleppeid ja leida lahendusi. Tekstide salvestamine animatsiooniks annab lapsele võimaluse korrata lauseid ja kujutleda, kuidas tegelane seda ütleks. Huvi tekitamine keele vastu ning arusaadavamalt rääkima motiveerimine annab enda salvestatud teksti häälduse kuulmine, mis võimaldab saada ülevaate jutu selgusest ja võimalikust aktsendist. Kõnevigade puhul eeldatakse, et õpetaja korrigeerib delikaatselt fraasi (Pall, 2016, lk 21-22).

Ülesandepõhise keeleõppemeetodi puhul toimub keeleõpe ülesannete lahenduse käigus. Selle meetodi alla kuuluvad *kuula ja tee kaasa* ülesanded, rühmitamisülesanded ning kirjeldamismängud. *Kuula ja tee kaasa* ülesanne tähendab, et lapsed näitavad keelest arusaamist läbi erinevate tegevuste. Lapsed näitavad tegevusi ja imiteerivad liigutusi erinevate mängude puhul. Rühmitamisülesanne tähendab, et keeleline aktiivsus suurem ning lapsed kasutavad juba üksikuid sõnu, väljendeid ja lauseid. Kirjeldamismängude puhul on laste keeleline aktiivsus kõige suurem, kuna neil on vaja kasutada juba õpitud sõnu ja lauseid (Kärtner jt, 2005, lk 25-26).

Ülesandepõhine meetod on sobiv lastele ja võimaldab arendada kõiki oskusi (Kingisepp & Sõrmus, 2000, lk 40). See meetod sobib lastele väga hästi, sest lapsed tunnevad end sageli mugavalt teise keele õppimise olukorras ja hakkavad keelt kasutama isegi siis, kui nad teevad vigu. Lisaks sobib lastele see meetod, sest lastel on hea mälu ja valmisolek korduvaks tegutsemiseks, nagu samade mängude mängimine, laulude laulmine ja lugude kuulamine igavust tundmata (Kärtner jt, 2005, lk 25).

Ülesandepõhise keeleõppemeetodi all mõeldakse ka ristsõnameetodit. Minlibajeva (2014, lk 86) on öelnud, et ristsõnameetodit kasutades on võimalik õppida nii lugemist kui ka kirjutamist. Kui laps vajab abi ristsõnade lahendamisel, siis õpetaja suunab lapse seinasõnastiku juurde, aga ei anna õigeid vastuseid ette. Riley & Reedy (2007, lk 80) ütlevad, et lugema ja kirjutama õppimine sõltub rääkima õppimisest. Lapsed omandavad kirjaoskusega uued teadmised, et täiendada märkimisväärselt oma kaudset keeleoskust.

Ristsõnad võivad olla erinevad (Minlibajeva, 2014, lk 86):

- ristsõna, kus küsimuste asemel on pildid ja piltide alla saab sõnu kirjutades leida vastused. Seinasõnastiku abil saavad lapsed neid ristsõnu iseseisvalt lahendada;
- ristsõna küsimused on nummerdatud ja õpetaja loeb küsimusi ette, vastavalt laste keeleoskuse tasemele ning küsimused muutuvad aja jooksul raskemaks, näiteks esimene nädalapäevav, näoosa jne.

Lastele, eriti väikelastele üldiselt meeldib teha samu asju korduvalt, siis ka juba tuttavate sõnade kordamine ja samade ristsõnade korduv lahendamine kinnistab õpitud teadmisi.

Info- ja kommunikatsioonitehnoloogia (IKT) abil saab õpetaja toetada igat meetodit, seda saab lõimida ka teiste tegevustega ja otseselt keeleõppega. Samuti on võimalik IKT

rakendada suhteliselt laialt, kuna tehnoloogilised vahendid arenevad saab ja õpetaja saab kasutada neid loovalt iga meetodi juures.

IKT kasutamine rühmaruumis toetab laste keelelist arengut (lugemine ja kirjutamine) (Nevski, 2017, lk 173). IKT- ehk info- ja kommunikatsioonitehnoloogia hõlmab erinevaid tehnilisi lahendusi, mis võimaldavad kasutada informatsiooni ja suhtlusele kaasa aidata, sh kasutatakse riistvara ja asjakohast tarkvara. IKT hulka kuuluvad erinevad nuti- ning digivahendid (Nevski, 2017, lk 170).

Info- ja kommunikatsioonitehnoloogia (IKT) kasutamine muutub väärtuslikumaks õppimise toetamisel kogu õppekavas, eelkõige kõnekeele arendamisel (Riley & Reedy, 2007, lk 78) ja pakub erinevaid võimalusi teise keele õppevõimaluste rakendamiseks.

IKT vahendite kasutamine lasteaias teise keele omandamisel on võimalik erinevatel eesmärkidel, alustades internetiotsingutest ja lõpetades animatsioonide loomisega. Need vahendid võimaldavad iga lapsega suhelda omas tempos, tagades samal ajal positiivse õhkkonna, et kõik lapsed saaksid osaleda (Reis, 2016). Digitehnoloogia võimaldab leida uusi meetodeid ning vahendeid, et õppetegevusi rikastada (Nevski, 2017, lk 169). Digipädevuste arendamine algab juba lasteaias, kus lapsed puutuvad kokku erinevate meedialiikidega nagu heli, video, pilt, animatsioon, ja teiste digivahenditega nagu arvutid, mobiiltelefonid, tahvelarvutid, mängukonsoolid (Nevski, 2019, lk 5). Interaktiivsed mänguasjad pakuvad lastele uusi võimalusi nii mängimiseks kui ka õppimiseks, rikastades seeläbi keeleõpet (Nevski, 2019, lk 22).

Meediakasvatuse puhul tähistab sõna „meedia“ sisu ja vahendeid ning „kasvatus“ meetodeid ja võtteid, mis aitavad meediaga edukalt hakkama saama (Vinter jt, 2017, lk 126). Meedia võib olla positiivseks mõjuriks ja võimaluseks, et omandada teist keelt, kaasa arvatud suulise ja kirjaliku eneseväljenduse oskus (Vinter, 2011).

Kokkuvõtteks võib öelda, et tänapäeval on mitmesuguseid keeleõppemeetodeid ja võtteid, mis aitavad lastele eesti keelt õpetada ja nende keele omandamist toetada. Enamik neist meetoditest ja võtetest sobib kasutada ka lasteaias, ent tõhusamatena võiks esile tuua neid meetodeid, milles olulisel kohal on õpitu kordamine, mis just lasteaialistele lastele meeldib. Seega kommunikatiivne meetod ja animatsioon ning holofraaside kordamine näiteks hommikuringi tegevuses on üks efektiivsemaid rääkimisoskuse omandamisel.

Lugemise ja kirjutamise oskust aitavad arendada mitmesugused ristsõnamängud. Tehnoloogia kiire areng on jõudnud ka lasteaia pedagoogikasse, seega on info- ja kommunikatsioonitehnoloogial üha suurem roll keeleoskuse arendamisel ka koolieelikute keeleõppes.

1.4. Õpetaja roll meetodite ja võtete kasutamisel teise keele toetamisel

Riiklikult kehtiv õppekava on lasteaia õppetöö aluse raamdokument, milles on määratletud kindlas haridusastmes taotletavad eesmärgid (milliseks võiks inimene kujuneda, milliste üldiste pädevuste, oskuste arendamist toetatakse jne). Õppekava sisaldab seda, mida on mõeldud õpetamise ja õppimise all, milline keskkond on vajalik luua õppimiseks või arenguks ning milliseid õppemeetodeid on vaja kasutada, mida on oluline õpetada ja kuidas läbi viia õppeprotsessi, milliste õpitulemusteni tuleks igas valdkonnas jõuda. Õpetajalt eeldatakse lapse tunnustamist ja ergutamist aktiivsuse eest ning suunamist, saavutamaks õppekava siseseid eesmärke (Kukk jt, 2012, lk 218). Eesti lasteaiaid on väga paindlikud õppe- ja kasvatustegevuse organiseerimisel. Võttes arvesse laste huvisid, saavad õpetajad ise otsustada, kuidas läbi viia ja kavandada oma tööd (Õun jt, 2020, lk 215).

Kutsestandard (tase 6) näeb ette, et õpetaja peab arvesse võtma keele õppijate individuaalseid vajadusi, seades pikki- ja lühiajalisi õppe-eesmärke. Õpetaja valib sobiva õppe sisu ning kavandab õppetegevused vastavalt õppekavale. Õpetaja valib õppimise, õpetamise ja tagasisidestamise meetodid vastavalt enda seatud eesmärkidele (Kutsekoda veebileht, 2020).

Keeleõpetaja on vahel ainus või vähemasti esimene, kes esindab õpetatava keele rahva kultuuri. Õpetaja suhtlusoskusest, delikaatsusest, silmaringist ja muudest isiksuomadustest sõltub, kuidas hakkab laps suhtuma kogu teiskeelsesesse kultuuri. Õpetuses saavutab edu see keeleõpetaja, kes on saanud keeleõpetamismetoodikas hea ettevalmistuse (Merila, 1999, lk 9-10).

Keelekümblusmetoodika eesmärgid tõstavad tähtsale kohale iga lapse, kui isiksuse tervikliku arendamise, mis on saavutatav koos võõra keele õppimisega (Kukk jt, 2012, lk 30). Keelekümblusmetoodika rakendamisel peab õpetajal olema läbitud sellealane koolitus ning peab juhinduma ja lähtuma õppe- ja kasvatustegevust kavandades väljatöötatud keelekümblusprogrammist (Märka & Kuuspalu, 2009, lk 56). Lasteaiaõpetajad peaksid

olema teadlikud eelkooliealiste laste õpetamisel esinevatest eripäradest ning omama võimekust, tundma erinevaid metoodikaid teise keele õpetamiseks, olema professionaalse ettevalmistusega, omama oskusi tegevuste ettevalmistamiseks, kasutama sobivaid võtteid ja vahendeid ning end pidevalt koolitama nii ainealaselt kui ka metoodiliselt. Õppematerjal peab vastama ajale, olema eakohane ning huvitav (Kärtner jt, 2006, lk 90). Eesti keele kui teise keele õpetamise tulemuslikkus sõltub õpetaja poolt rakendatavatest meetoditest ja töövõtetest, mis teenivad seatud eesmärke (Kärtner jt, 2006, lk 22). Paremad õppetulemused on saavutatavad, kui lapsel on võimalik õppida seda, mis teda päriselt huvitab (Minlibajeva, 2014, lk 87).

Õpetaja valmisolek on oluline, et oleks võimalik õpetada teisest keele- ja kultuurirühmast pärit last. Õpetaja peab omama teadmisi keele õpetamise metoodikatest ning konkreetse lapse kultuuritaustast, traditsioonidest ja rahvuslikust eripärast. Õpetajad planeerivad rühma tegevuskavas (nädala-/kuukavades) rühma eripärast, aasta õppe-eesmärkidest ning nädala-/kuuteemadest tulenevalt sihipärase õppetegevuse (sõnavaratöö, individuaalne tegevus jms). Üldjuhul õpitakse Eesti keelt kogu rühmaga plaanitud õppe- ja igapäevategevuste käigus. Õpetaja rolli olulisus mitte-eesti kodukeelega lapsele seisneb tegevuste sisulises pooles ja tähenduse mõistetavaks tegemises. Lapsele on soovitatav õpetada uut sõnavara enne uue nädalateema tutvustamist, nii mõistaks laps õpetaja seletust paremini ning võtaks aktiivselt osa plaanitud tegevustest. Kavandades individuaalset tegevust, õpetades last ja jälgides tema eestikeelse kõne arengut, peab õpetaja arvestama lapse eripära (millises valdkonnas ja kui palju vajab laps tähelepanu ja toetamist, näiteks vaikiva perioodi arvestamine jm). Tähtis on rikastada lapse sõnavara ja arendada tema eestikeelset kõnet. Rühmas tuleb lähtuda käsitletavatest nädalateemadest ning üldisest arengutasemest, et iga laps kohaneks võimalikult ruttu, mõistaks teda ümbritsevat kõnet, saaks aru ning võiks aktiivselt osaleda mängudes ja igapäevatoimingutes (Märka & Kuuspalu, 2009, lk 56).

Õpetaja keeleoskus mõjutab ka õppemeetodi valikut. On olemas meetodeid, mis ei nõua õpetajalt keele täielikku vaba valdamist keele osas. Kui õpetaja ei oska keelt emakeelena, siis on ka meetodid, mida sel juhul ei saa kasutada (kommunikatiivne meetod, loomulik meetod) (Kingisepp & Sõrmus, 2000, lk 43). Seetõttu on oluline õpetajate poolt erinevate keeleõppe metoodikate tundmine, mis võimaldab õpetajal hinnata ja kontrollida nende sobivust õppetöö jaoks (Kärner jt, 2005, lk 4).

Weitzman (1992, viidatud Rannut, 2003, lk 29 kaudu) ütleb, et lapsed saavad keelt õppida ainult siis, kui nad mõistavad seda, mida kuulevad. Seetõttu on oluline, et õpetaja räägiks lastega selgelt ja arusaadavalt. Kui õpetajal on eesmärk seatud, siis hakkab ta automaatselt kasutama sellist strateegiat, mis on peamiselt sarnane sellega, mida kasutatakse ka oma lapsele emakeeles esimesi sõnu õpetades:

- loob grammatiliselt lihtsaid lauseid;
- kasutab igapäevaselt lihtsustatud sõnavara;
- kordab lapse poolt öeldud lauseid;
- räägib sellest, mis on keskselt seotud kontekstiga (siin ja praegu);
- toob esile tähtsaid sõnu;
- räägib aeglasemalt.

Keeleõppes omandavad ka algajad teise keele õppijad grammatika, sõnavara ja häälduse õpetaja õige keelekasutuse abil teatud kindlates tavatoimingutes keelemallidena. Õpetaja keelekasutus peab olema loomulik ja tihedalt seotud kontekstiga (Rannut, 2003, lk 29-30). Õpetaja kutsestandardis on sätestatud, et õpetaja peab valdama eesti keelt C1 tasemel (Kutsekoda veebileht, 2020).

Keelekümblusõpetaja loob lapse õppimissoovi ja õppimisvõimalusi toetavad tegevused. Oluline on suhe lapse ja täiskasvanu vahel. Vastastikusel suhtlemisprotsessis võivad õpetaja ja laps oluliselt mõjutada emotsionaalsete suhete kvaliteeti. Emotsionaalsed reageeringud õpetaja poolt lastele omastele isikupärastele suhtlemisviisidele toovad esile laste suhtlemiskogemusi varasemast ajast. Motiveeritud ja õppetegevusest innustunud laps vajab õpetajapoolset suunamist ja tuge (Kukk jt, 2012, lk 30).

Teoreetilistele seisukohtadele toetudes võib öelda, et keelekümblusõpetajal on väga tähtis roll lapse teise keele õpetamisel. Õpetaja peab väga hästi oskama keelt, tundma keelekümblusmetoodikat, leidma erinevaid meetodeid ja looma sellise keskkonna, kus laps omandab keelt loomulikult.

1.5. Ülevaade varasematest uuringutest

Käesolevas peatükis antakse ülevaade varasematest uuringutest, mis on peamiselt käsitletud teise keele õpet keelekümblusmetoodika abil.

Varasemalt on uurinud seda teemat Fljuza Hairullina (2009) magistritöös „Eesti keele õpetamine lasteaia keelekümblsruühmas IKT abil“, kus uuringu eksperimendi eesmärgiks oli keele õpetamisel uurida, kuidas kasutatakse audiovisuaalseid tehnilisi vahendeid ning IKT efektiivseid võimalusi kõne arendamise protsessis. Katse tõestas, et lastekirjanduse, näitemängude ja tehniliste õppevahendite üheaegselt kasutamine keelekümblsruühmas soodustas kõige edukamalt laste kõne arendamist, mis kinnitas püstitatud hüpoteesi. Lapsed, kes osalesid eksperimendis, omandasid sõnavara läbi arvutimängude paremini (Hairullina, 2009).

Larissa Stepanova uuris 2013 a. oma bakalaureusetöös teemat “Mnemotehnika kasutamine lasteaia keelekümblsruühmas luuletuste ja laulude õppimisel“, kus peamiseks eesmärgiks oli selgitada mnemotehnika kasutamise tõhusust ja edukust lasteaia keelekümblsruühmas luuletuste ja laulude õppimisel. Uurimustöö tulemustest on selgunud lasteaia keelekümblusõpetajate aktiivselt kasutatav mnemotehnika luuletuste ja laulude õppimisel, kuna selle tehnika abil on võimalik lastel luuletuse või laulu sisu mõista, õppida sõnu õigesti hääldama, laiendada assotsiatiivset ja audiovisuaalset mälu- ja sõnavara ning igakülselt arendada laulude ja luuletuste õppimise protsessi, muutes selle positiivseks, huvitavaks ja nähtavaks (Stepanova, 2013).

Lapse keele ja keele arenduse teemat on uurinud Inna Kalda 2013. aastal bakalaureusetöös teemal „Laste eesti keeles rääkima innustamine keele- ja kõnetegevustes varajases keelekümblsruühmas“. Bakalaureusetöö eesmärgiks oli kirjeldada ning analüüsida rääkima motiveerimise erinevaid viise ja võtteid, mis on kasutusel keele- ja kõnetegevustes keelekümblsruühmas teisekeelses koolieelses lasteasutuses. Töö näitas, et rääkimine eesti keeles peaks olema mängu võtmeks ja teistes huvitavates igapäevategevuses. Selleks tuleb luua rühmas turvaline, toetav, mänguline, avastav ja emotsionaalne atmosfäär (Kalda 2013).

Olga Boris (2013) uuris oma lõputöös teemat „Varane keelekümblus ja teises keeles õppimine koolieelse lasteasutuse õpikeskkonnadena“. Kõnealuse uurimuse eesmärgiks oli määratleda keelekümblsruühmas ja eesti lasteaias eesti keele omandamise eripära. Uurimistulemustest selgus, et nii eesti lasteaias kui ka keelekümblsruühmas tunnevad teisest kultuurist pärit lapsed end turvaliselt ja kindlalt. Eesti lasteaia teisest kultuurist pärit laste keele oskus on parem kui keelekümblsruühma lastel. Laste teise keele omandamise edukus sõltub nende vanematest, samuti motiveeritusest ja toetamisest (Boris, 2013).

Angelika Kaplina uuris 2017. aastal bakalaureusetöös teemat „Laulud ja laulumängud eesti keeleõppe toetajana vene õppekeelega lasteaia keelekümbelrühmades“. Tema bakalaureusetöö eesmärgiks oli välja selgitada, kuidas on rühma- ja muusikaõpetajad teadvustanud laulude ja laulumängude kaasamise vajadust õpetades vene õppekeelega lasteaia keelekümbelrühmades eesti keelt. Lisaks uuriti eesti rahva traditsioonide ja kommete tutvustamisel laulude ja laulumängude rolli. Uurimistulemused näitasid, et lasteaiaõpetajate ja muusikaõpetajate arvates on vajalik muusikategevustesse kaasata eesti keelt. Õpetajad on veendumusle, et laulud ja laulumängud parandavad laste sõnavara rikastamist, häälduse parendamist, kuulamisoskuse arendamist ja seeläbi muutub õppetegevus mitmekesisemaks ja huvitavamaks. Õpetajad kasutavad keele õppes muusikalist tegevust igapäevaselt, olenevalt tegevuse teemast. Laule ja laulumänge kasutatakse kaks korda nädalas. Õpetajate arvamuste kohaselt ollakse veendunud laulude ja laulumängude positiivse ja toetava mõju osas eesti keele õpetamisel. Lapsed tunnevad huvi keele vastu ega karda seda. Rühmaõpetajad ja muusikaõpetajad teavad, et lisaks toetamaks eesti keele õpet, aitavad laulud ja laulumängud tutvustada lastele eesti rahva traditsioone ja kombeid (Kaplina, 2017).

2. UURIMISTÖÖ METOODIKA

Selles peatükis esitletakse uurimuse eesmärgi ja uurimisküsimusi, antakse ülevaade meetodi valikust, kirjeldatakse valimit ja uurimisprotseduuri.

2.1. Uurimistöö eesmärk ja uurimisküsimused

Kuna keeleõppimine keelekümblusmetoodika järgi on oluline, siis on tähtis uurida ja anda ülevaade laste eesti keele toetamise võimalustest erinevate meetodite ja võtete kasutamise kaudu keelekümblsruhmas. See annab tulevikus hea võimaluse kasutada efektiivseid meetodeid ja võtteid üleminekuks eesti keeles õppele.

Seoses sellega töö eesmärgiks on välja selgitada keelekümblsruhmas õpetajate arvamused erinevate meetodite ja võtete kasutamisest laste eesti keele õpetamisel ja laste keele omandamisel koolieelses eas.

Uurimistöö eesmärgist tulenevalt on püstitatud järgmised uurimisküsimused:

- Milliseid meetodeid ja võtteid õpetajad kasutavad lastele keele õpetamisel?
- Millised meetodid ja võtted soodustavad laste keele omandamist õpetajate arvates?
- Milline on õpetaja roll laste keeleoskuste kujundamisel erinevate meetodite ja võtete kasutamisel õpetajate arvates?

2.2. Meetodi valik ja andmete kogumise meetod

Bakalaureusetöös kasutati kvalitatiivset uurimisviisi. Laherand (2010) toob välja, et kvalitatiivse uurimisviisi eesmärk on saada terviklik empiiriline andmestik, mis hõlmaks kvalitatiivseid detaile iseloomustavaid seiku. Kvalitatiivsetes uuringutes keskendutakse sellele, et uurida inimeste isiklike ja sotsiaalseid kogemusi, püüdes neid kirjeldada ja tõlgendada ning mõista pigem väikese osalejate arvuga grupi inimeste maailmavaadet. Kvalitatiivne uuring viiakse läbi uuritavate loomulikus keskkonnas ja ta on keskendunud inimeste kogemustele, arusaamadele ja tõlgenduse mõistmisele (Laherand, 2010). Et uurimistöö eesmärgiks on uurida lasteaiaõpetajate isiklike arvamusi ja kogemusi, siis sobib kvalitatiivne uurimismeetod selleks hästi. Intervjuud viidi läbi õpetajatele tuttavas keskkonnas ja keskenduti ennekõike intervjuueeritavate isiklike töökogemusele.

Andmete kogumisel on poolstruktureeritud intervjuu sobiv kogemusviis (Laherand, 2010), kus uuritakse suulisi vastuseid, mis võivad tekkida nii spontaanselt kui ka vastuseks esitatud küsimustele (Lagerspetz, 2017).

Poolstruktureeritud intervjuu on osalt standarditud vestlus, mis on eriti oluline intervjuu alguses. Vestluse jooksul saab näha, millist informatsiooni võib väärtuslikuks pidada ning mida tuleb registreerida. Lähtudest situatsioonist algab intervjuu kindla plaaniga, aga kulgeb avatult. Vestluse all eeldatakse loovat lähenemist ja situatsioonitaju. (Õunapuu, 2014, lk 170).

Poolstruktureeritud intervjuu all mõeldakse seda, et küsimused esitatakse küll kindlas järjekorras, kuid neile vastatakse spontaanselt oma individuaalses sõnastuses (Lagerspetz, 2017). Poolstruktureeritud intervjuu on valitud uurimuse läbiviimiseks sellepärast, et seeläbi on võimalik küsida intervjuueeritavalt nende arvamust keelekümbelrühmas kasutatavate meetodite ja võtete ning õpetaja rolli tähtsuse kohta. Kuna tegemist on kahe inimese – intervjuueerija ja küsitletava loomuliku vestlusega, võib intervjuueerija korrigeerida oma küsimusi ja esitada täpsustavaid küsimusi.

2.3. Valimi moodustamine

Uurimustöös valimi moodustamisel on lähtutud eesmärgipärasest valimist, kus uuringusse valitakse osalejad kindlate kriteeriumide alusel ning neid on kaasatud valimisse ettekavatsetult (Õunapuu, 2014).

Valimi moodustasid Narva linna lasteaedades osalise keelekümbelrühmas töötavad õpetajad. Kokku küsitleti seitset õpetajat, kes olid erinevas vanuses ja erineva haridustasemega. Õpetajate keskmine vanus oli 36 aastat, kusjuures kõige vanem õpetaja oli 50-aastane ja kõige noorem 27-aastane. Intervjuueeritavate tööstaaž keelekümbelrühmas jäi vahemikku ühest kuni 12 aastani. Intervjuueeritavate kood ja taustaandmed on tähistatud järjekorranumbriga ja esitatud tabelis 1, näiteks KÕ1 (Tabel 1).

Õpetajate vastused esitatakse plokkidena, mis põhinevad intervjuudes saadud vastustel. Intervjuud õpetajatega alustati sissejuhatava osaga, kus on esitatud andmed õpetajate vanustest, omandatud haridusest ja töökogemusest keelekümbelrühmas (Lisa 1).

Tabel 1. Keelekümbeluse õpetajate kood ja taustaandmed.

Kood	Vanus	Haridus	Tööstaaž aastates keelekümbelrühmas
(KÕ1)	30	Pedagoogiline kõrgharidus omandamisel.	9
(KÕ2)	41	Pedagoogiline kõrgharidus.	2
(KÕ3)	36	Pedagoogiline kõrgharidus.	5
(KÕ4)	27	Pedagoogiline kõrgharidus. Magistrikraad.	1
(KÕ5)	31	Pedagoogiline kõrgharidus. Magistrikraad.	5
(KÕ6)	36	Pedagoogiline kõrgharidus. Magistrikraad.	5
(KÕ7)	50	Pedagoogiline kõrgharidus. Magistrikraad.	12

Andmed: Narva linna lasteaedades töötavad keelekümbelõpetajad. Autori koostatud.

2.4. Uurimisprotseduuri kirjeldus

Intervjuud õpetajatega viidi läbi 2023. aasta märtsis. Uurimuse käigus intervjueriti kõiki õpetajaid individuaalselt ja privaatsetl.

Enne saatis autor Narva lasteaedade direktoritele kirja, et saada õpetajatelt nõusolek intervjuude läbiviimiseks. Narva direktorid võtsid ühendust keelekümbelõpetajatega. Õpetajad andsid oma suulise nõusoleku antud uurimuses osaleda, mis Lagerspetzi (2017) sõnul tähendab seda, et uuringus osalemine on vabatahtlik ja eeldab, et igale intervjueritavale selgitatakse põhjalikult uuringu eesmärke, sisu ja osalemise võimalikke tagajärgi. Vestluses õpetajaga selgitati uurimuse vajalikkust, bakalaureusetöö eesmärki ja intervjuu anonüümsust. Töö autor viis läbi intervjuud õpetajatega neile sobival ajal ning kontaktsetl ja Zoomi veebikeskkonnas. Enne intervjuud autor teavitas, et saadud andmeid kasutatakse ainult selle töö piires. Laherand (2010) rõhutab, et uuritavad on teadlikud uuringu protsessi läbiviimisest ja et nad peavad saadud infot mõistma. Nõusoleku andmine tähendab, et uuritav on kompetentne andma mõistlikke ja küpseid vastuseid ning tema osalus uuringus on vabatahtlik.

Intervjuu kavas määratleti poolstruktureeritud intervjuu küsimused sissejuhatavas osas ja kolmes põhiplokis. Sissejuhatavas osas olid küsimused intervjueritava andmete kohta. Esimeses plokis oli kaheksa küsimust, mis puudutasid intervjueritava arusaamu

meetoditest ja võtetest lastele keele õpetamisel. Teises ploki oli kuus küsimust sellest, kuidas õpetaja arvates need meetodid soodustavad laste keele omandamist ning kolmandas ploki oli neli küsimust, kus uuriti õpetaja rolli lapse keeleoskuste kujundamisel kasutades erinevaid meetodeid ja võtteid. Vajadusel esitas intervjuerija vestluse käigus suunavaid küsimusi ja täpsustusi ning seetõttu võib öelda, et intervjuu tulemused täitsid eesmärgi. Intervjuu lõpus tehti kokkuvõtte, rõhutades intervjueritava panust, ning tänati osalemise eest. Igasse ploki kuuluvad küsimused asuvad lisades (Lisa 1).

2.5. Uurimistulemuste analüüsimeetod

Uurimistulemuste analüüsimise meetodiks kasutati kvalitatiivset sisuanalüüsi. Uuringud, mis kasutavad kvalitatiivset sisuanalüüsi, keskenduvad keele kommunikatsioonivahendi erinevatele aspektidele, kui ka teksti sisule ja selle kontekstilisele tähendusele (Laherand, 2010).

Õpetajate intervjuu vastuseid salvestati diktofonile õpetajate loal ja sõna-sõnalt transkribeeriti. Intervjuu transkribeeritakse tervenisti enamasti siis, kui täpne sõnastus on oluline. Teksti üleskirjutamisel on ühtviisi oluline edastada mitteverbaalset kommunikatsiooni, nagu kõne rütm, pausid, hääletooni muutused jms, seepärast on vaja kasutada transkribeerimisel spetsiifilisi märke (Lagerspetz, 2017). Kõne transkribeerimisel kasutatavaid märke on võetud Meri–Liisi Laheranna raamatust „Kvalitatiivne uurimisviis“.

3. UURIMISTULEMUSED ÕPETAJATE ARVAMUSED MEETODITEST JA VÕTETEST LASTE KEELE TOETAMISEL

3.1. Keelekümbelõpetajate intervjuude tulemuste analüüs

Selles peatükis antakse ülevaade uurimistöö tulemustest. Järgnevalt esitatud intervjuudest on selgunud keelekümbelõpetajate arvamused, lähtudes uurimistöö eesmärkidest ja uurimisküsimustest.

Keelekümbelõpetajatelt uuriti, milliseid meetodeid ja võtteid nad kasutavad lastele keele õpetamisel, kuidas meetodid ja võtted soodustavad laste keele omandamist ja milline on selles õpetaja roll, tuginedes sellistele õppemeetoditele nagu audiolingvaalne, kommunikatiivne, loomulik ja ülesandepõhine keeleõppemeetod.

3.1.1. Õpetajate kasutatavad meetodid ja võtted laste keele õpetamisel

Allpool antakse ülevaade keelekümbelõpetajate intervjuudest saadud vastustest selle kohta, milliseid keeleõppemeetodeid ja võtteid nad kasutavad lastele eesti keele õpetamisel.

Esimesele küsimusele, *kuidas te sõnastate mõistet meetod*, andsid neli õpetajat vastuse, et meetod on õpetamise viis teatud eesmärgi saavutamiseks.

Osa õpetajad selgitasid mõistet "meetod" mitmetähenduslikult ja neil oli keeruline sõnastada mõistet meetod:

„Meetod on viis, kuidas ma mingit tegevust läbi viin“ (KÕ2)

„Viiside ja vahendite kogum hariduslike eesmärkide saavutamiseks“ (KÕ5)

„See on vahend, mida õpetaja kasutab õpetamiseks“ (KÕ6)

Osa õpetajatest tõid välja, et meetod on viis, kuidas õpetaja tegevust läbi viib, või see on vahend, mida õpetaja kasutab õpetamiseks ning, et see on viiside ja vahendite kogum. Meetod lähtub lähenemisviisist ja selle elluviimiseks kasutatakse erinevaid võtteid ja ülesandeid ning on kavakindel toimumisviis eesmärgi saavutamiseks.

Õpetajatelt küsiti, *kuidas te sõnastate mõistet võte*, millele kolm keelekümbelõpetajat vastasid, et võte on meetodi osa.

Teised õpetajad vastasid järgmiselt:

„Võte on see, kuidas ma selle läbi teen“ (KÕ2)

„...näiteks õppetegevuse läbiviimisel kasutab õpetaja mingit võtet (näiteks näpumäng või laul laste tähelepanu hoidmiseks, plaksutamine jne)“ (KÕ4)

„Võte on meetod tegemiseks“ (KÕ7)

Mõiste „metoodiline võte“ tähenduseks peetakse „õppemeetodi koostisosa“. Osa õpetajatest arvab, et mõiste „võte“ on meetodi osa ja võib öelda, et nendel õpetajatel on piisavalt teadmisi mõiste „võte“ kohta. On õpetajad, kellel oli keeruline sõnastada mõistet „võte“.

Järgmisele küsimusele, *milliseid keeleõppemeetodeid te teate*, enamus keelekümbelõpetajaid tõid välja, et keelekümbel on meetod, aga mitte metoodika, kuigi ametlikes dokumentides peetakse keelekümbelmetoodikat eesti keele paremaks omandamiseks rikastavaks õppevormiks. Seejuures õpetajad nimetasid palju mitmekesiseid ja erinevaid keeleõppemeetodeid, mida nad kasutavad keeleõppe läbiviimiseks:

„...keelekümbelmeetod, keelekeskkonnas viibimine, keeleklubid, meedia, filmid, muusika, õuesõpe, õppekäik“ (KÕ1)

„...keelekümbelmeetod, LAK-õppe meetod, robotika, meedia, jutustamine pildimaterjali ja raamatu illustratsioonide põhjal, rühmatöö, mängud“ (KÕ3)

„...hommikuring, vaatlus, vestlus, draamatiseering, laulmine, õuesõpe, õppekäik, katse, muinasjutud, rühmatöö, robotika, mäng: õppemäng, loovmäng, rollimäng“ (KÕ5)

„...keelekümbelmeetod, LAK-õppe meetod, aktiivõppemeetodid“ (KÕ6)

Oli vastuseid, kus kaks õpetajat väitsid, et kuna kõik inimesed ning nende vajadused on erinevad, siis on väga raske välja tuua kindlat ja efektiivset keeleõppimise meetodit. Ise olen kasutanud kolme meetodit – kommunikatiivne, loomulik ja audiolingvaalne meetod.

Uuringust selgus, et mõnede õpetajate arvaates keelekümbel on meetod, kuid mitte metoodika. Keelekümbelõpetajad ei eristanud oma vastustes, millise meetodi või metoodikaga on tegu. Samas õpetajad tõid välja mitmeid erinevaid keeleõppemeetodeid, mida nad teavad.

Küsid, millised meetodid ja võtted kuuluvad audiolingvaalsete keeleõppemeetodite hulka, andis enamik õpetajatest üldisõnalisi vastuseid meetodist, põhjendades neid sellega, et õppisid erinevaid teise keele omandamise teoreetilisi õppemeetodeid ülikoolis, aga oma igapäevases töös nad ei keskendu nende meetodite nimetustele, vaid õpetamisel keskenduvad peamiselt õppe eesmärkidele ja valivad meetodeid ja võtteid oma töös lähtudes laste vanusest ja laste keeleomandamisest.

Mis puudutab meetodeid, mis kuuluvad audiolingvaalsete keeleõppemeetodite hulka, siis oma vastustes rõhutasid mõned keelekümbeluseõpetajad, et selle meetodi alla kuuluvad kuulamis- ja hääldusharjutused. Õpetajad tõid välja erinevaid näiteid nende kasutamisest. Nimetati laulmist, õppemänge, vestlust, jutustamist pildimaterjali ja raamatu illustatsioonide põhjal, ettelugemist.

„...mängulised kuulamis- ja hääldusharjutused, näiteks laulmine“ (KÕ3)

„Mõtlen, et audiolingvaalse meetodi hulka kuuluvad õppemängud, kuulamis- ja hääldusharjutused“ (KÕ5)

„Meetodid, mis arendavad kuulamis- ja kõnelemisoskusi: õppemängud, vestlus, jutustamine pildimaterjali ja raamatu illustatsioonide põhjal, ettelugemine, laulmine, kuulamisharjutused jne“ (KÕ7)

Audiolingvaalse keeleõppemeetodi all teooria järgi mõistetakse dialooge, dialooge sõnakaartidega, kuulamis- ja hääldusharjutusi, laule. Meetodi kõige põhilisem võte on ikkagi dialoogide harjutamine. Audiolingvaalse keeleõppemeetodi puhul kasutatakse keeleõppe toetamiseks erinevaid kuulamis- ja hääldusharjutusi nagu näiteks liisusalmid. Võttes arvesse õpetajate arvamusi, on võimalik väita, et õpetajate teadmised audiolingvaalsest meetodist ja selle kasutamisest ei ole piisavad.

Osa õpetajatest nimetas kuulamis- ja hääldusharjutusi ning nende kasutamist, kuid jätsid nimetamata selle meetodi põhilise võtte - dialoogide harjutamise.

Küsid, millised meetodid ja võtted kuuluvad kommunikatiivsete keeleõppemeetodite hulka, mõned õpetajad vastasid, et keeleõppe toimub läbi suhtlemise ning võteteks ongi lapsega suhtlemine - pidev rääkimine ja põhitähelepanu on meetodi sisul.

Veel leiti:

„Kindlasti lähtun nädala eesmärkidest, teemast ja, kus ülesanded suunatud suhtluspädevusele ja annavad võimalusi suhelda“ (KÕ3)

Uuringust selgus, et kommunikatiivse keeleõppemeetodi puhul osa õpetajatest põhjendas selle sisu teoreetiliste teadmistega, et keeleõpe toimub suhtlemise kaudu ja põhitähelepanu on sisul, kuid ei osatud nimetada meetodeid, mis kuuluvad kommunikatiivsete keeleõppemeetodite hulka.

Kuid oli ka paar õpetajat, kes tõid välja kommunikatiivsete keeleõppemeetodite hulka kuuluvaid tegevusi - hommikuring, vestlused lastega, piltide vaatamine ja lastega arutlemine, küsimus-vastus mängulises tegevuses, probleemsituatsioonide loomine mängulises tegevuses.

„Kommunikatiivne ehk suhtlemine: ainete lõiming, lausete koostamine ja vastamine, lugemine ja kaardistamine, mõistekaart, motivatsiooni ja huvi loomine mängude kaudu, rollimängud, kogemustest rääkimine, ekskursioonid, filmide ja videote vaatamine, probleemülesannete lahendamine, rühmatöö“ (KÕ6)

Keelekümblusõpetajate vastustest selgus, et kommunikatiivsete keeleõppemeetodite hulka kuuluvad suhtlemine, vestlused, piltide vaatamine ja nende põhjal arutlemine ning mängulised tegevused, mis arendavad laste keeleomandamist. Samuti toodi välja, et keeleõpe toimub suhtlemise kaudu ja põhitähelepanu on meetodi sisul, kus osa õpetajatest iseloomustasid kommunikatiivset keeleõppemeetodit lähtudes teoreetilisest lähtekohast, kuid ei osatud nimetada ühtegi meetodit, mida nad kasutavad. Sihtkeel on õpitav ja kasutatav igapäevastes toimingutes või mängides õues ja suheldes õpetajaga kui sihtkeelt emakeelena kõnelejaga.

Järgmine küsimus oli, *millised meetodid ja võtted kuuluvad loomulike keeleõppemeetodite hulka*. Õpetajate vastustest selgus, et suurem osa neist arvab, et loomulike keeleõppemeetodite hulka kuuluvad miimika, kehakeel, žestid ja mängud. Selleks, et kergendada sõnade tähendust ja käskluste sisu mõistmist, kasutatakse nii esemeid ja pildimaterjali kui ka kehakeelt, miimikat, žeste ja konteksti.

„Õppetegevus toimub kõigepealt loomulikus keelekeskkonnas. Kasutatakse miimikat, kehakeelt ja žeste“ (KÕ1)

„Kasutatakse põhiliselt õpitavat keelt, pildimaterjali ja kehakeelt, miimikat, žeste“ (KÕ5)

Samuti õpetajad tõid välja, et loomuliku meetodi hulka kuuluvad looduslähedased tegevused nagu õuesõpe, katsed, juurviljade ja lillede istutamine, loomade häälte jäljendamine jne. Vastustest selgus veel, et keele õppimine toimub mänguliste ja igapäevaste tegevuste kaudu. Loomulikku meetodit iseloomustavad ka igapäevased rutiinsed tegevused, mis on suunatud tegevuste kinnistamisele, nagu käte pesemine ja riietumine.

„See on, kus keelt õpitakse läbi mängu. Laps saab õppida läbi mängu, loomuliku tegevuse“ (KÕ2)

„...õuesõpe, erinevad katsed, juurviljade ja lillede istutamine, vabad tegevused rühmas ja õues, lindude ja loomade häälte jäljendus. Loomulikuks meetodiks võib nimetada tegevusi, mis on suunatud laste igapäevase režiimi hetkede kinnistamisele, näiteks käte pesemine, riietumine, tualetis käimine jne. Loomuliku õppemeetodi puhul kasutatakse söökide, toitude ja toodete nimetusi“ (KÕ4)

„mängud, loovmängud“ (KÕ5)

Loomuliku keeleõppemeetodi alla kuuluvad igapäevased väljendid, vabamängud, tutvumis- ja teretamismängud, matkimismängud, loovmängud. Loomuliku meetodi kasutamisel eesti ja vene õpetajad kasutavad paralleelselt väljendeid mõlemas keeles, nagu *tere hommikust, palun istuge, tulge minu juurde* jne.

Uurimistöös huvitas kirjutajat samuti, *millised meetodid ja võtted kuuluvad ülesandepõhise keeleõppemeetodite hulka*. Osa õpetajaid arvas, et ülesandepõhise meetodi ülesanded on keskendunud suhtlusele, kasutakse nii loomulikku kui ka suulist ja kirjalikku keelt.

Sellele küsimusele vastates keelekümblusõpetajad mainisid:

„See meetod on pigem keskendunud suhtlusele ja kasutatakse näiteks suhtlusülesanded, kirjeldamisülesanded“ (KÕ1)

„See on see, kus kasutatakse nii loomulikku kui ka suulist ja kirjalikku keelt. Siin kasutaksin näiteks kirjalikke töölehti. See pigem sobiks suuremate laste õpetamisel“ (KÕ2)

Mõnede keelekümbelõpetajate vastustes kirjeldati erinevaid ülesannete liike, mis kuuluvad ülesandepõhise keeleõppemeetodi hulka. Kaks õpetajat nimetas kuula ja tee kaasa ülesandeid, mälumänge, probleemide lahendamist, rühmitamist, kirjeldamine, järjestamist, temaatilist rääkimist.

Mõned õpetajad vastasid veel järgmiselt:

„...rühma reeglite õppimine, võrdlemine, loovülesanded“ (KÕ5)

„Meetodite eesmärgiks on ülesannete täitmine, nt. võrdlemine, järjestamine, temaatiline rääkimine, loovülesanded“ (KÕ7)

Ülesandepõhise keeleõppemeetodi puhul toimub keeleõpe ülesannete lahendamise käigus. Ülesandepõhise keeleõppemeetodi alla kuuluvad *kuula ja tee kaasa-* ülesanded, rühmitamisülesanded, kirjeldamismängud.

Küsimusele, *missuguseid neist meetoditest ja võtetest nemad oma töös lastega keelekümbelrühmas kasutavad*, andsid õpetajad eelkõige üldise vastuse, kuid pärast täpsustava küsimuse esitamist *missuguseid konkreetseid meetodeid ja võtteid te kasutate töös lastega*, andsid õpetajad detailsema vastuse. Õpetajad nimetasid hommikuringi, rollimänge, kuulamis- ja hääldusharjutusi, temaatilisi vestluseid lastega, piltide ja esemete vaatamist, arutelusid ja kirjeldamist, probleemsituatsioonide loomist mängus, köögiviljade ja lillede istutamist, loovmänge, vestlust, jutustamist pildimaterjali ja raamatu illustratsioonide põhjal, ettelugemist, laulmist, õppemänge, dialooge, intervjuusid, rollimänge, lauamänge, võrdlemist, järjestamist, loovülesandeid, matkimismänge, päeva rutiini.

„...kõige rohkem tegevuses hommikuringis ja rollimänge ning tegevustes kasutan ka kuulamis- ja hääldusharjutusi“ (KÕ1)

„...hommikuring, temaatilised vestlused lastega, piltide ja esemete vaatamine, arutelu ja kirjeldamine, probleemsituatsioonide loomine mängu läbi. Kuna lapsed on väga väikesed, ma kasutan oma töös lastelaulude kuulamist eesti keeles“ (KÕ4)

„...eriti palju kasutan loovmänge“ (KÕ6)

„...vestlust, jutustamist pildimaterjali ja raamatu illustratsioonide põhjal, ettelugemist, laulmist, õppemänge, kuulamis- ja hääldusharjutusi, vestlust, dialooge, intervjuud,

rollimänge, lauamänge, loovmänge, võrdlemist, järjestamist, looviülesandeid, matkimismänge, päeva rutiini, kehakeelt, miimikat, žeste“ (KÕ7)

Kaks õpetajat tõid välja, et nad kasutavad kõiki meetodeid mingil määral ja meetodi ja võtte valik sõltub sellest, kui vanad on lapsed ja kuidas toimub keele omandamine.

Õpetaja tõi välja, et kasutab oma töös lastega keelekeskkonna loomist.

„Uurime ka erinevaid teemasid, siis rikastame keelt, kasutame uusi teadmisi ja oskusi praktikas. Loomme keelekeskkonda“ (KÕ3)

Keelekümblus annab eesti keelest erineva kodukeelega lastele lasteaias võimaluse omandada teist keelt lõimitud aine- ja keeleõppes sihtkeelses õppekeskkonnas. Vastustest selgus, et keelekümblusõpetajad kasutavad oma töös mitmesuguseid meetodeid ja võtteid. Nende jaoks on oluline oluline pakkuda lastele tegevusi, mis toetavad ja arendavad laste keele- ja kõneoskuseid. Nende arvates võimaldab see lastel aktiivselt osaleda keeleõppes.

Selle ploki tulemustest ilmnes, et osadel õpetajatel oli keeruline sõnastada mõisteid „meetod“ ja „võte“. Uuringust selgus, et mõnedel õpetajatel oli raske nimetada keeleõpetamise meetodite liike. Uuringust selgus, et õpetajad nimetavad ja kasutavad erinevaid meetodeid ja võtteid, mis kuuluvad audiolingvaalse keeleõppemeetodi hulka, aga ei suutnud nimetada audiolingvaalse keeleõppemeetodi põhilisi võtteid - dialoogide harjutamine. Samuti selgus uuringust, et kommunikatiivse keeleõppemeetodi puhul põhjendati selle sisu teoreetiliste teadmistega, kuid osa õpetajatest ei osanud nimetada ühtegi meetodit, mis kuuluvad kommunikatiivsete keeleõppemeetodite hulka. Kuid selleks, et edukalt õpetada, peab õpetaja omama teadmisi keele õpetamise liikidest.

3.1.2. Laste keeleomandamist soodustavad meetodid ja võtted

Selles plokis antakse ülevaade keelekümblusõpetajate arvamustest selle kohta, missugused meetodid ja võtted soodustavad laste keele omandamist.

Teise ploki küsimusele *kuidas soodustab audiolingvaalne meetod keeleõpet lasteaias*, kaks õpetajat vastasid, et laps jätab automaatselt sõnu ja väljendeid meelde, kordab sõnu mitu korda.

Osa õpetajaid leidsid, et see meetod sobib kõige paremini väikestele lastele ning aitab lastel paremini õppida ning parandada keelelisi oskusi.

Lasteaiaõpetajate arvamused meetoditest ja võtetest
laste keele toetamisel keelekümblusrühmas

„Mina arvan, et hästi, kuna õpetaja kordab ees ja lapsed kordavad seda sõna järgi. Selle tulemusena laps õpib keelt. See meetod sobiks kõige paremini väikestele lastele“ (KÕ2)

„Audiolingvaalne meetod toetab lapsi keelekeskkonnas, tänu millele laps igapäevaselt kordab kuulnud väljendeid ning hakkab neid tegevuses kasutama“ (KÕ7)

Veel vastati, et see on põhiline meetod:

„See on põhiline meetod, kuna väikesed lapsed õpivad keelt korrates, moodustades keelebaasi, mille põhjal pärast hakkavad keelt kasutama“ (KÕ6)

Osa keelekümblusõpetajaid väitis, et audiolingvaalse meetodi puhul laps kordab ja jätab meelde sõnu, lauseid, fraase või väljendeid. Suurem osa õpetajatest arvab, et see meetod sobib väga hästi väikelastele. Audiolingvaalne keeleõppemeetod on võrdlemisi mehaaniline: sõnad, väljendid ja lausemallid on vaja lihtsalt meelde jätta.

Suur osa õpetajatest, vastasid küsimusele *kuidas soodustab kommunikatiivne keeleõppemeetod keeleõpet lasteaias*. Kommunikatiivne keeleõppemeetod aitab lastel õppida keelt suhtlemise kaudu, mis võimaldab neil igapäevast suhtlemist arendada. Õpetaja peamine eesmärk on luua lastele keelekeskkond, kus nad saavad keelt kasutada ja omandada.

„Läbi kommunikatiivse keeleõppemeetodi õpivad lapsed suhtlema õpetajaga ja seejärel saavad suhelda eesti keeles omavahel. Kommunikatiivne meetod soodustab igapäevast suhtlemist“ (KÕ4)

„Mitte ühtegi keelt ei suuda õppida ainult seda kuulates, seoses sellega, suhtlemine on peamine asi, mille abil kasutatakse ja omandatakse keelt. Õpetaja peamine eesmärk on luua laste jaoks niisuguseid tingimusi, kus nad võivad keelt kasutada“ (KÕ6)

„Kommunikatiivse keeleõppemeetodi abil laps hakkab keelekeskkonnas suhtlema“ (KÕ7)

Kommunikatiivse keeleõppe meetodi puhul on oluline roll ka keeleõppe keskkonnal. Korraldades keeleõpet peaks ära kasutama eesti keele õppimise ja suhtlemise võimalusi, mida toetab suhtleja tavapärane ümbrus.

Üks õpetaja tõi esile, et see meetod sobib eriti eelkooliealistele:

„Minu arvates see meetod sobib väga hästi vanematele eelkooliealistele lastele“ (KÕ5)

Otsides vastust küsimusele, *kuidas soodustab loomulik meetod keeleõpet lasteaias*, vastati erinevalt.

Õpetajad tõid välja, et loomulik meetod soodustab eriti väikelaste keele õppimist loomulikus keelekeskkonnas, kus õpetaja loob huvitavaid materjale, kaasab last ja laseb tal väljendada oma mõtteid. Õpetajad tõid välja selle, et laps ei õpi keelt teadlikult, vaid pigem loomulikult ja ümbritsev keskkond soodustab keeleõpet. See tähendab, et laps õpib keelt rohkem läbi kogemuse ja praktiliste tegevuste, mis annab neile võimaluse keelt kasutada erinevates situatsioonides.

„See aitab õppida keelt, kuna õpetaja loob lapsele loomuliku keelekeskkonna. Et laps selle meetodi kaudu õpiks, peaks õpetaja looma huvitavad materjalid, kaasama last, laskma väljendada mõtteid. Samuti saab selle meetodiga kasutada pildimaterjali, kehakeelt, miimikat, žeste, esemeid jne“ (KÕ2)

„Laps ei õpi keelt teadlikult. Ümbritsev ja loomulik keskkond soodustab keeleõpet“ (KÕ3)

Veel kinnitasid õpetajad, et tänu loomulikule keeleõppemeetodile jätavad lapsed meelde igapäevaseid fraase ja suudavad aru saada eestikeelsest kõnest. Loomulikul meetodil omandatakse oskus teises keeles suhelda.

„Tänu loomulikule eesti keele keeleõppemeetodile lapsed jätavad meelde igapäevaseid fraase, saavad aru eestikeelsest kõnest (näiteks väljendiga “lähme käsi pesema” lähevad lapsed käsi pesema, ilma õpetaja abita)“ (KÕ4)

„Homniku-, lõuna- või õhtueine ajal õpivad lapsed pähe selliseid sõnu ja väljendeid nagu “Head isu, Aitäh”, õpivad koos õpetajaga vastama küsimustele “Mis on supi sees? – “Kartul, porgand jne.). Milliseid puuvilju me praegu sööme jne. Seega jäävad toiduainete nimetused lastele hästi meelde“ (KÕ4)

Mõned õpetajad leidsid, et loomulik keeleõppemeetod aitab tajuda teist keelt igapäevategevustes, režiimihetkedel, mis võtavad enamuse lapse lasteaias viibimise ajast.

Õpetajate arvates, sobib loomulik meetod kõige paremini lasteaialiste õpetamiseks ja soodustab keeleõpet lasteaias, kuna selle meetodi abil saab kaasata last huvitavatesse tegevustesse ja lubada neil väljendada oma mõtteid. Tänu sellele meetodile jätavad lapsed

meelde igapäevaseid fraase ning tajuvad keelt igapäevategevustes ja päevakava hetkedes, mis võtavad suurema osa lapse lasteaia viibimise ajast.

Järgmine küsimus teises ploki oli, *kuidas soodustab ülesandepõhine meetod keeleõpet lasteaia*. Ülesandepõhise meetodi puhul olid õpetajate vastused erinevad ja neil ei olnud ühist seisukohta.

„sel juhul tegevus on organiseeritud, mis annab võimaluse keelt õppida. Laste ees on kindlad eesmärgid, nad saavutavad neid“ (KÕ3)

„Tänu ülesandepõhisele keeleõppemeetodile laps õpib tajuma temale suunatud kõnet eesti keeles, nimelt õpib õigesti aru saama ülesandest ja seda täitma (näiteks õpetaja näitab lastele mitut pilti maatranspordiga ja õhutranspordiga. Õpetaja küsib, mis pilt ei sobi?“ (KÕ4)

„Ülesandepõhine meetod motiveerib ja arendab laste keeleoskusi“ (KÕ7)

Osa õpetajatest ei osanud vastata küsimusele, aga tõid välja oma arvamuse meetodi kohta.

“Arvan, et see meetod ei sobi eelkooliealistele lastele või ainult koolieelikutele, kuna nõuab palju iseseisvust lastelt“ (KÕ1)

„Mina arvan, et see soodustab keele õppimist võib-olla ainult suuremate laste puhul“ (KÕ2)

Uuringust selgus, et õpetajad ei vastanud otseselt sellele küsimusele, kuidas ülesandepõhine meetod soodustab keeleõpet lasteaia. Mõne õpetaja arvates see meetod ei sobi eelkooliealistele lastele või see meetod sobib ainult suurematele lastele. Siiski mõned õpetajad tõid välja, et ülesandepõhine keeleõppemeetod on oluline laste keele omandamisel.

Järgmine küsimus selles ploki oli *missugused nendest kasutatavatest meetoditest ja võtetest kõige tõhusamalt soodustavad laste keele omandamist*. Õpetajate vastustest selgus, et kõige tõhusamalt soodustavad laste keele omandamist loomulik ja kommunikatiivne meetodid.

Samuti nimetati audiolingvaalset meetodit ja ühes vastuses nimetati ka ülesandepõhise meetodit, kuid seejuures peab õpetaja oskuslikult tegevusi organiseerima, et need oleksid lastele huvitavad. Üks õpetaja rõhutas loomuliku meetodi puhul, et väikelaste jaoks on olulised korduvad tegevused ja igapäevased toimingud, mida õpetaja saab kasutada keelekeskkonna loomisel ja laste keeleõppe soodustamisel.

„Kõige tõhusamalt soodustab keeleomandamist loomulik meetod ja audiolingvaalne meetod“ (KÕ2)

„Ülesandepõhine meetod on ka tõhus, aga seal palju sõltub õpetajast ja sellest, kuidas ta organiseerib tegevust, et see oleks lastele huvitav“ (KÕ3)

„Kuna mul on kogemus ainult kolmeaastaste lastega, siis arvan, et nende laste jaoks on loomulik meetod kõige tõhusam viis keele õppimiseks. Arvan, et väikelaste jaoks on olulised mitmesugused korduvad tegevused (nt režiim, igapäevased toimingud) päeva jooksul. Tänu õpetaja igapäevaselt kasutatavatele fraasidele tajuvad lapsed teise keele kõnet suurepäraselt, proovivad neid õpetaja järel korrata“ (KÕ4)

„Loomulik meetod ja kommunikatiivne keeleõppemeetod on tõhusamad, kuna need on aktiivõppemeetodid, mis suurendavad huvi, keskendumist ja tähelepanu keelekeskkonnas“ (KÕ6)

Kõige suurema õpetamise kogemusega õpetaja tõi välja, et erinevad meetodid soodustavad laste keele omandamist, aga iga meetodi tõhusus sõltub ka sellest, kuidas õpetaja meetodit rakendab ja õppetegevust organiseerib. Ta kinnitas, et oskab oma õppetöös kombineerida erinevaid meetodeid, et muuta õppimine lastele huvitavaks ja efektiivseks.

„Minu arvates, peavad keele õpetamisel õpetajad kasutama kõiki neid meetodeid, arendama nii kuulamis-, kirjutamis-, kõnelemis kui ka lugemisoskust“ (KÕ7)

Keeleõppes kasutatakse erinevaid meetodeid nagu audiolingvaalset, kommunikatiivset, loomulikku ja ülesandepõhist. Keeleõppemeetodeid ja võtteid on võimalik kasutada muu kodukeelega väikeste laste õpetamisel ja nende keele arendamisel. Kasutades erinevaid meetodeid keeleõppes muu kodukeelega väikeste laste õpetamisel näitab see õpetaja professionaalsust ja saab tõhusamalt soodustada laste keele omandamist.

Vastates küsimusele *mis takistab teil mõne meetodi või võtte kasutamist keele õpetamisel* mõned keelekümblusõpetajad kinnitasid, et üheks suurimaks takistuseks laste keele õpetamisel on nende vähesed teadmised erinevate meetodite kohta ja muidugi hirm selle ees, et nad teevad võib olla midagi valesti. Lisaks arvatakse, et mõnikord on raske leida aega uute meetodite rakendamiseks, aga nad proovivad seda leida. Samuti selgus õpetajate vastustest, et laste vanus, vähene sõnavara ja väike õpetamiskogemus on tegurid, mis võivad takistada teatud meetodite või võtete kasutamist keele õpetamisel.

„Laste vanus. Näiteks, kui laste sõnavara on veel väike, siis kommunikatiivset keeleõppe meetodit on raske kasutada“ (KÕ3)

„Õpetamise väike kogemus ja laste väike vanus“ (KÕ4)

Õpetajate vastustest selgus, et erivajadustega lapsed võivad samuti takistada mõne meetodi või võtte kasutamist keele õpetamisel.

„Väike õpetamiskogemus, hariduslike erivajadustega lapsed“ (KÕ5)

„Takistusi on mitu: ebapiisav õpetajakogemus, laste häired ja erivajadused, keskkonnatingimused“ (KÕ6)

Ainult üks suure õpetamiskogemusega õpetaja kinnitas, et temal ei ole takistusi.

„Mitte midagi. On vaja arvestada laste vanust, keeleoskusi“ (KÕ7)

Õpetaja vastustest selgus, et üheks suurimaks takistuseks laste keele õpetamisel on enda vähesed teadmised mõne meetodi või võtte kasutamise kohta keele õpetamisel. Samuti võivad erivajadustega lapsed olla väljakutseks õpetajatele, kes ei pruugi alati teada, kuidas kasutada erinevaid meetodeid ja võtteid, et tagada erivajadustega lapsele edukas õppimine või kohandada keeleõppemeetodeid ja võtteid talle sobivateks.

Ploki tulemused näitavad, et õpetamise ja keeleõppe protsess on väga individuaalne ning erinevad meetodid ja võtted võivad sobida erinevatele õppijatele ja olukordadele. Õpetajate vastused näitavad, et kõige tõhusamalt soodustavad laste keele omandamist loomulik ja kommunikatiivne meetod ning õpetajad teavad, millised takistused võivad mõjutada mõne meetodi või võtte kasutamist keele õpetamisel. Takistustena toodi välja vähest teadlikkust erinevate meetodite või võtete kasutamise kohta, laste vanust, kui laste sõnavara veel on väike, õpetamise väikest kogemust ja seda, et erivajadustega lapsed võivad mõjutada mõne meetodi või võtte kasutamist keele õpetamisel.

3.1.3. Õpetaja roll laste keeleoskuste kujundamisel erinevate meetodite ja võtete kasutamisel

Selles peatükis antakse ülevaade keelekümbelusõpetajate intervjuu tulemustest selle kohta, milline on õpetaja roll laste keeleoskuste kujundamisel erinevate meetodite ja võtete kasutamisel.

Selle ploki esimene küsimus oli *milline on teie kui õpetaja roll keelekümbelusetoodika põhimõtete ja metoodika kasutamisel*. Õpetaja rolli olulisus mitte-eesti kodukeelega lapsele seisneb tegevuste sisulise poole ja tähenduse mõistetavaks tegemises. Õpetaja valmisolek selleks, et õpetada teisest keele- ja kultuurirühmast pärit last. Õpetaja peab omama teadmisi keele õpetamise metoodikatest ning konkreetse lapse kultuuritaustast, rahvuslikust eripärast ja traditsioonidest.

Kaks õpetajat leidsid, et nende roll keelekümbelusetoodika põhimõtete ja meetodite kasutamisel on aidata, suunata ja motiveerida last keelt õppima. Teiste õpetajate arvamused nende rollist keelekümbelusetoodika põhimõtete ja meetodite rakendamisel olid järgmised:

„Mina pean leidma erinevaid tegevusi ja läbi erinevate vahendite lastes huvi tekitama. Kasutan teise keele õpetamiseks mängulisi tegevusi, kehakeelt, žeste, rutiinseid tegevusi“ (KÕ1)

„Minu roll on suur, kuna pean koostama lastele vajaliku pildimaterjali, erinevaid mängu, millest lapsed saaksid aru ja samas toimuks keele õpetamine“ (KÕ2)

„Mina loon keelekeskkonna (rääkivad seinad, rääkivad mänguasjad), loon soodustava ja sõbralikku õhkkonna, kasutan töös erinevaid didaktilisi- ja liikumismänge“ (KÕ4)

„Loomulikus olukorras ning mängulises vormis õpetaja õpetab keelt, ei sunni lapsi, vaid innustab ja julgustab kõnelemisele ja aktiivsele tegevusele, äratab huvi õpitava keele ja kultuuri vastu“ (KÕ7)

Keelekümbelusõpetajad näevad oma rolli abistajana, suunajana ja motiveerijana. Õpetajate arvates on oluline kasutada mitmekesiseid ja mängulisi tegevusi, et muuta keeleõpe huvitavamaks. Samas õpetajad rõhutavad oma rolli keelekeskkonna loomisel. Nad kasutavad erinevaid meetodeid, näiteks rääkivad seinad ja mänguasjad, et luua keelekeskkond, mis toetab keele omandamist, kus õpetaja julgustab last kõnelema ja aktiivselt tegutsema.

Järgmine küsimus selles plokis oli *millised teie oskused toetavad teid meetodite ja võtete valikul laste keeleoskuste kujundamisel?* Sellele küsimusele keelekümbelusõpetajad vastasid erinevalt.

Lasteaiaõpetajate arvamused meetoditest ja võtetest laste keele toetamisel keelekümbelusrühmas

Mõne õpetaja sõnul, on tema eesti keele oskus kõrgel tasemel ja korrektne kõne toetab meetodite ja võtete valikut laste keeleoskuste kujundamisel. Õpetaja kutsestandardis on ära toodud, et õpetaja peab kasutama oma töös eesti keelt tasemel C1. Õpetajad tõid välja, et eesti keele oskus kõrgtasemel on oluline meetodite ja võtete valikul laste keeleoskuste kujundamisel, eriti, kui tegemist on keelekümbelusega. Nad arvasid, et õpetaja keeleoskus on otseselt seotud keelekümbelusega ja see on vahend laste keeleoskuste kujundamisel:

„Ettevõtlikkus, loomingulisus. Valdan eesti keelt kõrgel tasemel, rakendades keelekümbeluse meetodikat ja korrektne kõne on ka oluline. Keeleõpe toimub loomuliku suhtluse kaudu igapäevaelu kontekstis. Saan toetada laste keeleoskust, näiteks lähtudes tegevuste eesmärkidest. Nädala eesmärkidest oleneb minu toetav meetod“ (KÕ1)

Samuti selgus vastustest, et kaks õpetajat peavad oluliseks käia koolitustel, kuna see võimaldab enda oskusi ja teadmisi täiendada ning kolleegidega õpitut arutada. Nende arvates, koolituse korraldajad pakuvad alati huvitavaid koolitusi, kus võib teada saada uutest meetoditest ja võimalustest ning jagada kogemusi kolleegidega.

Uuringust on näha, et digitehnoloogia kasutamine on oluline ja osa õpetajad pidevalt täiendavad oma teadmisi ja oskusi selles valdkonnas.

„Mina oskan robotikat kasutada õppetegevuses. Samuti kasutan digivahendeid lastega. Töötan lastega väikeses rühmas ja kogu rühmaga. Sageli uurime teemat õues. Tantsime ja laulame eesti keeles. Teeme katseid. Kasutan erinevaid mängu, et toetada laste huvi“ (KÕ3)

Digitehnoloogia võimaldab leida uusi meetodeid ning vahendeid, et õppetegevusi rikastada. Mõned õpetajad oma vastustes ei nimetanud oskusi, mis toetavad neid meetodite ja võtete valikul laste keeleoskuste kujundamisel, vaid hoopis tõid välja laste keeleõpet mõjutavad tegurid, laste teadmised, laste keeleoskuse, soovid ja laste meeleolu.

„Palju oleneb laste teadmistest ja laste keeleoskuse tasemest“ (KÕ5)

„Kõik sõltub laste soovidest ja tasemest, nende meeleolust ja teemast“ (KÕ6)

Õpetajate vastustest selgus, et üheks oluliseks oskuseks meetodite ja võtete valikul laste keeleoskuste kujundamisel on õpetaja eesti keele oskus kõrgel tasemel. Samuti on neile oluline koolitustel käimine, et arendada praktilisi oskusi laste keeleõppe toetamisel, kasutades erinevaid keeleõppemeetodeid, ja oskus rakendada digitehnoloogiat.

Õpetajate käest uuriti, *kuidas olete rahul enda rolliga, laste keeleoskuste kujundajana?*
Õpetajate vastustest selgus, et enamus õpetajatest on väga rahul enda rolliga.

Veel vastati järgmiselt:

„Olen rahul, sest näen tulemusi. Lapsed on eesti keelest huvitatud, saavad minust aru, vastavad küsimustele eesti keeles, koostavad lauseid, dialooge jne“ (KÕ3)

Samuti leidsid mõned õpetajad, et nad vajaksid eelkõige kogemusi. Õpetajate vastused olid järgmised:

„Mina ei ole rahul täismahus, kuna keelekümlusõpetajana kogemus mul on liiga väike. Aga näen, et liigun õiges suunas keeleoskuse kujundajana minu väikeste lastega“ (KÕ4)

„On veel arenguruumi“ (KÕ6)

Analüüsid õpetajate vastuseid võib öelda, et enamus neist on rahul oma rolliga laste keeleoskuste kujundajana. Nad näevad tulemusi ja laste huvi eesti keele vastu. Õpetaja, kes on lasteaias ainult ühe aasta töötanud, ei ole täielikult rahul oma rolliga, kuna temal on liiga väike kogemus selles valdkonnas.

Järgmine küsimus oli *milliseid on teie murekohad meetodite ja võtete kasutamisel lapse keeleoskuste toetamisel?* Murekohtadeks nimetati teadmiste puudumist erinevate õpetamise meetodite kohta, vähest kogemust, suhtluskeele piiratust.

Samuti selgus vastustest, et kaks õpetajat on rahul oma rolliga ja nendel ei ole suuri murekohti. Nad arvavad, et täidavad oma tööülesandeid väga hästi ja nad on enesekindlad meetodite ja võtete kasutamisel laste keeleoskuste toetajana.

Intervjuust selgus, et võrreldes õpetajatega, kellel on rohkem kogemusi, on vähese kogemusega õpetajate murekohaks erinevate õpetamise meetodite valik ning see kuidas teha eesti keele õppimine lastele huvitavaks.

„Kuna mul võib-olla on jäänud omale selgeks tegemata, missugust meetodit kasutada. Alati mina ja teised õpetajad ei ole teadlikud konkreetsest meetodist. Samuti, kuidas suudan õpetajana teha lapsele keele õppe huvitavaks“ (KÕ2)

„Tahaksin rohkem kuulda kogemusi teistelt õpetajatelt, saada teadmisi sellest, mis meetodit või võtet oleks parem kasutada“ (KÕ3)

„Kõik lapsed tajuvad keelt erinevalt ja minu ülesanne on aidata last ja tekitada huvi eesti keele vastu. Siin on mul üks murekoht: kuidas valida sobivat meetodit, mis sobiks igale lapsele, et lapsed saaksid tajuda eesti keelt hea meelega“ (KÕ7)

Õpetajad näevad ühe murekohana oma suhtluskeele piiratust ja arvavad, et tema keele kasutus peab olema veatu ja arusaadav.

„Tegevuse planeerimisel ja läbiviimisel jälgin hoolikalt, kas püstitatud eesmärgid on eakohased ja jõukohased. Tegevused peavad olema lastele arusaadavad, ei tohi olla ülekoormatud jne. Praegu töötan eesti keeles ja see tähendab, et minu suhtluskeel on „väga piiratud“. Keel aga peab olema veatu ja arusaadav, fraasid peavad olema lühikesed ja arusaadavad. Sellega ei ole probleemi, aga mõnikord unustan ja räägin kiiresti“ (KÕ4)

Õppemeetodite valikut mõjutab õpetaja keeleoskus. On meetodid, mis ei eelda õpetajalt keele vaba valdamist. Samas on meetodid, mida ei saa kasutada, kui keelt ei osata emakeelena kõneleja tasemel (kommunikatiivne meetod, loomulik meetod).

Uuringust selgus, et õpetajad näevad oma rolli abistaja-, suunaja- ja motiveerijana. Selle ploki õpetajate vastustest ilmnnes, et mitmete õpetajate keele- ja digioskused ning koolitustel käimine toetavad nendel meetodite ja võtete kasutamist ja laste keeleoskuse kujundamist. Õpetajad on rahul oma rolliga laste keeleoskuste kujundajana. Samas toovad nad välja murekohtadena teadmiste puudumist erinevate õpetamise meetodite kohta, vähest kogemust, sihtkeele oskuste ja oma suhtluskeele piiratust ning keele puhast ja selget kasutamist.

3.2. Uuringu arutelu, järeldused ja ettepanekud.

Bakalaureusetöö eesmärgiks oli välja selgitada keelekümbelrühma õpetajate arvamused erinevate meetodite ja võtete kasutamisest lastele eesti keele õpetamisel ja laste keele omandamisel koolieelses eas.

Arutelu käigus analüüsitakse keelekümbelõpetajate intervjuude tulemusi ning nende põhjal vastatakse uurimisküsimustele. Uurimuse raames küsitleti lasteaiaõpetajaid, kes töötavad Narva lasteaedade keelekümbelrühmades - neid küsitleti meetodite ja võtete kasutamise kohta ning uuriti, milline on õpetaja roll laste keeleoskuste arendamisel.

Esimese uurimisküsimuse *milliseid meetodeid ja võtteid õpetajad kasutavad lastele keele õpetamisel*, vastuste põhjal saadi teada, et mõnedele õpetajatele oli keeruline sõnastada

mõisteid meetod ja võte. Kui õpetaja ei ole piisavalt teadlik nendest mõistest, võib see mõjutada tema arusaama meetodite ja võtete olemusest ja nende rakendamisest õppetöös. Samuti oleneb õppimise ja õpetamise eesmärkide seadmine sellest, ja kuidas meetodite abil omandavad õpilased hõlpsamini keelt ning milline on õpetaja ja õpilase vastastikune mõjutamine õppimise protsessis. Gogoberidze & Golnceva (2013, lk 174) on välja toonud, et õppemeetodit iseloomustavad kolm olulist tunnust: õppimise eesmärk, õppematerjali omandamise viis, õpetaja ja õppija loomuse vastastikune mõju. Seega võib õpetaja puudulik arusaam mõistetest mõjutada nende valikut sobiva meetodi leidmisel vastavalt õppimise eesmärkidele ja õppija vajadustele. Kingisepp ja Sõrmus (2000, lk 9) toovad välja seisukoha, et meetod on kavakindel toimumisviis eesmärgi saavutamiseks. Meetod lähtub lähenemisviisist ja selle elluviimiseks kasutatakse erinevaid võtteid ja ülesandeid.

Uurimustöö tulemustest selgus, et õpetajate arusaamine mõistetest „keelekümbelrühmetoetamine“ ja „keelekümbelrühmetoetamine“ ei ole selge. Nad ei tee vahet nende kahe mõiste vahel. Kuigi Haridus- ja Teadusministeerium kodulehel on kirjas, et keelekümbelrühmetoetamine on eesti keele paremaks omandamiseks rikastav õppevorm (Haridus- ja Teadusministeerium veebileht, 2022b). Uuringus osalenud õpetajatest aga enamik peab keelekümbelrühmetoetamist meetodiks. Üheks võimalikuks põhjuseks on see, et neid terminoloogilisi mõisteid kasutatakse keeleõppe valdkonnas sageli läbisegi, aga ka see, et õpetajad ise ei ole endale neid mõisteid selgeks teinud. See tähendab, et uuringus osalenud keelekümbelrühmetoetajad vajaksid selles osas teoreetiliste teadmiste täpsustamist.

Tulemustest selgus, et need õpetajad, kes valivad meetodeid ja võtteid oma töös lähtudes laste vanusest ja laste keeleomandamisest leidsid, et see mõjutab laste keeleõppe efektiivsust ja võimaldab õpetajatel kohandada oma õpetamisstrateegiaid vastavalt laste keeletasemele ja individuaalsetele vajadustele. On oluline, et õpetajad tunneksid erinevaid meetodeid ja oskaksid neid sobitada ja kohandada vastavalt laste vanusele ja keeleomandamisele. Õpetajad suudavad nii paremini toetada laste keele arengut ja õpetada neile eesti keelt ning aitavad kaasa paremate keeleoskuse tulemuste saavutamisele.

Keeleõppemeetodite liikide sisu osas selgus uuringust, et õpetajad nimetasid audiolingvaalse meetodi puhul, et selle liigi alla kuuluvad kuulamis- ja hääldusharjutused, laulmine, õppemängud, vestlused, jutustamine pildimaterjali ja raamatu illustatsioonide põhjal, ettelugemine. Seejuures kõik õpetajad jätsid nimetamata sellel liigi peamise võtte -

dialoogide harjutamise. Seega tulemustest selgus, et õpetajate teadmised audiolingvaalsete meetodite kohta ja nende rakendamise kohta ei ole piisavad ja selles osas nad vajaksid edaspidi oma teadmiste täiendamist. Kärtner jt (2005) peavad audiolingvaalse keeleõppemeetodi põhilisemaks võtteks dialoogide harjutamist, mis teeb keeleõppe vaheldusrikkamaks ja mida saab kasutada erinevates variatsioonides, näidates kirja-pildis mõnda sõna dialoogist, eriti neid, mida kasutati lausetes ja mida on võimalik loovalt asendada.

Samas uuringus osalenute seas olid õpetajad, kes põhjendasid kommunikatiivse keeleõppemeetodi sisu teoreetiliste teadmistega lisades, et see meetod aitab omandada keelt suhtlemise kaudu, aga selle meetodi puhul oli osal õpetajatel keeruline liigitada konkreetseid meetodeid ja võtteid, mis kuuluvad selle liigi alla. Selline põhjendus ühtib Kingisepp & Sõrmus (2000, lk 32) väitega, et kommunikatiivse keeleõppemeetodi puhul käsitletakse keelt kui suhtlusvahendit, kus keeleõppijad peavad üheaegselt kasutama erinevaid keelelisi teadmisi. Liigitades konkreetselt meetodeid ja võtteid, aitab see õpetajatel mõista, kuidas kommunikatiivseid meetodeid rakendada erinevates olukordades ja kuidas see omakorda aitab lastel keelt omandada läbi suhtlemise. Seepärast oleks kasulik koolitada õpetajaid erinevate meetodite ja võtete osas, et neil oleks siis võimalus neid kohandada vastavalt laste vanusele ja keeleomandamise tasemele.

Õpetajad leidsid, et loomulike keeleõppemeetodite alusel toimub keele õppimine mänguliste ja igapäevaste rutiinsete tegevuste kaudu, nagu käte pesemine ja riietumine, mis aitavad kinnistada õpitud keelt. Loomulikele keeleõppemeetoditele on omane, et keeleõpe toimub, nagu väidab Rannut (2003, lk 50) mõttekas tegevuses ja peegeldab tegelikku elu. Seega on oluline, et õpetajad kasutaks igapäevastes tegevustes mängulisi võtteid, mis aitaksid lastel õpitut kinnistada ning toetada nende keeleoskust. See võimaldab õpetajatel luua autentse õpikeskkonna, mis jäljendab keele omandamist loomulikus keskkonnas ning motiveerib lapsi keelt kasutama igapäevaelus.

Uurimistöö tulemustest selgus, et enamus keelekümbelõpetajaid seostavad ülesandepõhised keeleõppemeetodid suhtlusülesannetega. Nad kirjeldasid erinevaid meetodeid ja võtteid, mis võiksid olla osa sellest meetodist, nagu suhtlusülesanded ja kirjeldamisülesanded, samuti rõhutati loomulikku, suulise ja kirjaliku keele kasutamist, kirjalike töölehtede kasutamist õppetöös ning *kuula ja tee kaasa*-ülesanded. *Kuula ja tee kaasa* ülesannete

kasutamisel näitavad lapsed keelest arusaamist läbi erinevate tegevuste. Kärtneri jt (2005, lk 25-26) väidavad, et ülesandepõhise keeleõppemeetodi alla kuuluvad *kuula ja tee kaasa* ülesanded, lisades veel sellele meetodile rühmitamisülesanded ning kirjeldamismängud. Uuringus osalenud õpetajad oma vastustes nimetasid tegevusi ja liigutusi imiteerivad mängu. Nad eeldasid, et sellised tegevused võivad olla osa ülesandepõhisest keeleõppes. Mõned keelekümbelõpetajad selgitasid, et ülesandepõhised keeleõppemeetodid on suunatud ülesannete täitmisele ja praktiliste oskuste arendamisele keeleõppes.

Mitmekesisiste meetodite ja võtete rakendamine aitab kaasa laste õppeprotsessi rikastamisele ning võib muuta õppimise huvitavamaks ja interaktiivsemaks. Lisaks võimaldab erinevate meetodite kasutamine kohandada õpetamist vastavalt laste individuaalsetele vajadustele ja õppeesmärkidele. Seega - mida mitmekesisemaid meetodeid ja võtteid õpetajad teavad ning oskavad kasutada vastavalt õppe eesmärkidele ja laste individuaalsetele vajadustele, seda paremini on tagatud laste keeleline areng. Sest keelekümbeluse kasutamisel on üheks kehtivaks põhimõtteks keele-eesmärkide sõnastamine õppekavas, ka eakohane õppijate keeleline areng on olulised (Keelekümbelprogrammi toetuse..., 2022). Kui õpetaja teadmised on meetodite võtete osas ebapiisavad, siis võib tekkida raskusi laste keelelise arengu toetamisel keelekümbelrühmas. See võib omakorda takistada sobivate meetodite ja võtete valimist või rakendamist, mis võivad lõpuks põhjustada laste ebakindlust ja vähendada nende motivatsiooni keelt õppida.

Uuringu tulemustest selgus, et keelekümbelõpetajad kasutavad oma töös meetodeid ja võtteid, mis kuuluvad audiolingvaalse, kommunikatiivse, loomuliku või ülesandepõhise keeleõppemeetodite hulka. Oma vastustes õpetajad tõid välja järgmisi meetodeid ja võtteid nagu: hommikuringi, rollimänge, kuulamis- ja hääldusharjutusi, temaatilisi vestluseid lastega, piltide ja esemete vaatamist, arutelusid ja kirjeldamist, probleemsituatsioonide loomist mängus, loovmänge, vestlust, jutustamist pildimaterjali ja raamatu illustratsioonide põhjal, ettelugemist, laulmist, õppemänge, dialooge, intervjuusid, lauamänge, võrdlemist, järjestamist, loovülesandeid, matkimismänge, päeva rutiini, kehakeelt, miimikat, žeste.

Toetudes teoreetilistele seisukohtadele võib väita, on oluline et kõik need meetodid, mida õpetajad mainisid, olid keskendunud laste keeleoskuse toetamisele, kuna Kärtner jt (2005, lk 6-26) sõnul keeleõppes kasutatakse erinevaid meetodeid: audiolingvaalne,

kommunikatiivne, loomulik ja ülesandepõhine. Keeleõppemeetodeid ja võtteid on võimalik kasutada muu kodukeelega väikeste laste õpetamisel ja nende keeleoskuse arendamisel.

Antud uurimisküsimuste tulemuste põhjal võib järeldada, et:

- osadel õpetajatel on keeruline sõnastada ja vahet teha mõistetel „meetod“ ja „võte“, „keelekümlusmeetod“ ja „keelekümlusmetoodika“;
- õpetajatel on keeruline liigitada keeleõppe meetodeid;
- õpetajatel oli raske audiolingvaalsete ja kommunikatiivsete keeleõpetamise meetodite puhul nimetada konkreetseid võtteid, neil tuleks selles osas täiendada oma teadmisi;
- õpetajad kasutavad erinevaid keeleõppemeetodeid ja võtteid, mis on suunatud laste keele omandamisele.

Teise uurimisküsimuse *millised meetodid ja võtted soodustavad laste keele omandamist õpetajate arvates*, saadud vastuste põhjal selgus, et õpetamise ja keele õppimise protsess on väga individuaalsed ning erinevad meetodid ja võtted võivad sobida erinevatele õppijatele ja olukordadele. Õpetajad leidsid, et audiolingvaalne meetod soodustab keeleõpet lasteaiais, kus lapsed jätvavad automaatselt meelde sõnu, lauseid, fraase või väljendeid ning kordavad neid igapäevaselt. Kärtner jt (2005, lk 6) väidavad, et audiolingvaalne keeleõppemeetod on võrdlemisi mehaaniline: sõnad, väljendid ja lausemallid on vajalikud lihtsalt meelde jätta. Tulemustest selgus, et õpetajate arvates see meetod sobib kõige paremini väikelastele ja aitab neil parandada keeleoskust. Sest audiolingvaalne meetod võimaldab lastel omandada keelt ilma suurema mureta grammatikareeglite ja õigekirja pärast, kuna meetod on võrdlemisi mehaaniline.

Tulemustest selgus, et kommunikatiivne keeleõppemeetod soodustab laste keeleõpet, kuna see meetod võimaldab lastel õppida keelt suhtlemise kaudu, mis võimaldab õpetajatel igapäevast suhtlemist nendega arendada. Kingisepp & Sõrmus (2000, lk 32) väidavad, et kommunikatiivse keeleõppe aluseks peetakse põhimõtet, et keeleõppijate keelekasutuse eesmärk on mõtete ja vajaduste väljendamine, sealjuures on põhitähelepanu pigem sõnumil, mitte grammatilise poole korrektsusel. Õpetajate jaoks on oluline luua lastele keelekeskkond, kus nad saavad keelt kasutada ja omandada ning kommunikatiivne meetod sobib eriti hästi eelkooliealistele lastele. Keelekümluse kasutamisel kehtivaks põhimõtteks

on, et keelekeskkond toetab õppija hakkamasaamist tegevustes ja õppeprotsessis (Keelekümbelprogrammi toetuse..., 2022). Kärtner jt (2005, lk 12) on välja toonud, oluline roll kommunikatiivse keeleõppe meetodi puhul on ka keeleõppe keskkonnal. Seepärast, kui keelekümbelõpetajad tunnevad ja kasutavad kommunikatiivseid keeleõppemeetodeid, aitab see neil kasutada keelt autentsetes olukordades. Need tegevused võivad aidata mitte ainult toetada lapse keeleoskust, vaid ka suurendada laste enesekindlust keele kasutamisel.

Uuringu tulemustest selgus, et loomulik meetod soodustab väikelaste keele õppimist loomulikus keelekeskkonnas, kus õpetaja loob huvitavaid materjale, kaasab lapsi ja laseb neil väljendada oma mõtteid. Seega laps õpib keelt pigem loomulikult ja ümbritsev keskkond soodustab keeleõpet. Loomuliku keeleõppe üheks põhimõtteks on sõbraliku ja usaldusliku õhkkonna loomine ruumis (Kingisepp & Sõrmus, 2000, lk 36). Uuringu tulemustest selgus, et loomulik meetod toetab laste keele omandamist, lapsed tunnevad end mugavalt ja turvaliselt, mis omakorda soodustab positiivset suhtumist keeleõppesse ning annab võimaluse lastel väljendada oma mõtteid ja ideid. Õpetaja roll on luua toetav keskkond, kus lapsed tunnevad end mugavalt ja julgevad katsetada uut keelt, ilma et neid hinnataks või kritiseeritaks nende vigade pärast. Selline lähenemine võib aidata lapsel tunda end enesekindlamalt ja julgemalt keelt kasutada, mis omakorda soodustab nende keeleoskuse arengut. Uuringu tulemustest selgus, et tänu loomulikule meetodile jäätavad lapsed meelde igapäevaseid fraase ja suudavad aru saada eestikeelsest kõnest. See tähendab, et lapsed õpivad keelt kogemuste kaudu ning saavad seda kasutada erinevates situatsioonides. Seega see meetod võimaldab lastel õppida keelt loomulikult, mis omakorda suurendab nende enesekindlust ja võimet keelt igapäevases situatsioonis kasutada.

Uuringu tulemustest näha, et ülesandepõhise meetodi puhul õpetajate vastused olid erinevad ja neil ei olnud ühist seisukohta, kuidas ülesandepõhine meetod soodustab keeleõpet lasteaias. Õpetajad leidsid, et see meetod ei pruugi olla kõige sobivam eelkooliealistele lastele, kuid tal on siiski oluline osa laste keele omandamisel. Selle põhjuseks võib olla asjaolu, et ülesandepõhine meetod on suunatud ülesannete täitmisele ja keeleliste oskuste arendamisele, mis võib olla raskem eelkooliealiste laste jaoks. Teisalt on näha, et ülesandepõhine meetod on ka paindlik ja võimaldab õpetajatel kohandada ülesandeid vastavalt laste individuaalsetele vajadustele ja oskustele. See võimaldab õpetajatel pakkuda sobivaid väljakutseid kõigile lastele, olenemata nende keeleoskuse tasemest. Samuti annab

see õpetajatele võimaluse olla erinevates rollides, kohandades õppemeetodeid vastavalt laste vajadusele ja keele toetamisele.

Õpetajate vastutest selgus, et kõige tõhusamalt soodustavad keeleõpet lasteaias loomulik ja kommunikatiivne meetod. Loomulik meetod keskendub laste igapäevasele keelekasutusele ja õpetab neile keelt loomulikul ja mitte sunnitud viisil. Loomuliku meetodi kasutamine loob lastele sõbraliku ja usaldusliku õhkkonna, mis soodustab õppimist ja motiveerib neid keelt kasutama. Kommunikatiivne meetod keskendub suhtlemisoskuste arendamisele, kus õpetaja saab kasutada keelt autentsetes situatsioonides ja kus lapsed peavad oma keeleoskusi rakendama. See meetod võimaldab lastel praktiseerida keelekasutust ja seda reaalses elus rakendada, mis omakorda aitab kaasa keele omandamisele ja aitab neil tunda end mugavamalt suheldes. Siinkohal on oluline, et see meetod julgustab lapsi rääkima ja suhtlema teiste lastega ning õpetajatega.

Uuringu tulemustest selgus, et keeleõppe takistavaks teguriks nimetasid õpetajad vähest teadlikkust mõne meetodi või võtte kasutamisel, laste vanust, lapse vähest sõnavara, õpetajate vähest kogemust ning seda, et erivajadustega lapsed mõjutavad mõne meetodi või võtte kasutamist keeleõpetamisel. Kärtner jt (2006, lk 22) toovad välja, et eesti keele kui teise keele õpetamise tulemuslikkus sõltub õpetaja poolt rakendatavatest meetoditest ja töövõtetest, mis teenivad seatud eesmärke. Õpetajad on vähem valmis töötama keelekümblsruhmas erinevate takistuste tõttu. Kui näiteks toetus ja abi keeleõppe meetodite rakendamisel puudub, tekitab see olukorra, kus õpetajad tunnevad, et nad peavad lahendama kõik probleemid ise ning see omakorda võib suurendada õpetajate läbipõlemise riski. Laste vanus ja kui lapsel on väike sõnavara - see takistab keeleõpetamist, sest väikesed lapsed vajavad rohkem juhendamist ja tuge keele omandamisel. Kui lapsel on väike sõnavara, takistab see tema keele arengut ja seetõttu vajab ta rohkem individuaalset tähelepanu ja juhendamist. Õpetajate vähene kogemus keelekümblsruhmas on takistuseks, kuna see võib mõjutada nende oskust luua sobivaid keeleõppe tegevusi, kasutada erinevaid meetodeid ja võtteid ja keskkonda. Erivajadustega laste õpetamine nõuab spetsiifilisi meetodeid ja lähenemisi, mis võivad nõuda rohkem ettevalmistust ja tähelepanu. Need tegurid võivad vähendada õpetajate valmisolekut töötada keelekümblsruhmas ning seetõttu on oluline pakkuda neile sobivaid koolitusi ja toetust.

Antud tulemustest võib järeldada, et:

- laste keele omandamise soodustamiseks kasutavad õpetajad keelekümbelrühmades järgmisi meetodeid ja võtteid: audiolingvaalne, kommunikatiivne, loomulik ja ülesandepõhine;
- õpetajad arvavad, et kõige tõhusamalt soodustab laste keele omandamist loomulik ja kommunikatiivne meetodid;
- vähene teadlikkus mõne meetodi või võtte kasutamisest keele õpetamisel, laste vanus, laste väike sõnavara, õpetamise vähene kogemust ja erivajadustega lapsed mõjutavad mõne meetodi või võtte kasutamist keeleõpetamisel.

Kolmanda küsimuse *milline on õpetaja roll laste keeleoskuste kujundamisel erinevate meetodite ja võtete kasutamisel õpetajate arvates* vastustest saadi teada, et keelekümbelõpetajad peavad oma rolli oluliseks, sest nad näevad end abistajana, suunajana ja motiveerijana. Nende arvates peaks keeleõpe olema huvitav; selle saavutamiseks tuleks kasutada mitmekesiseid ja mängulisi meetodeid ja võtteid. Õppetegevus, mis toimub loomulikus keskkonnas ja kus õpetaja julgustab last aktiivselt osalema ja rääkima, loob eeldused keele omandamiseks. Õpetajad kasutavad erinevaid meetodeid, näiteks rääkivad seinad ja mänguasjad, et luua keelekeskkond, mis toetab keele omandamist. Keelekümbelõpetajad tunnevad end kindlalt oma rollis keelekümbelmetoodika põhimõtete ja meetodite rakendamisel.

Uurimistulemustest selgus, et õpetajate eesti keele oskus on kõrgel tasemel ja korrektne kõne toetab meetodite ja võtete valikut laste keeleoskuste kujundamisel. Õpetaja kutsestandardis on ära toodud, et õpetaja peab kasutama oma töös eesti keelt tasemel C1 (Kutsekoda veebileht, 2020). Õpetajal on oluline roll keelekeskkonna loomisel, mis toetab laste keele omandamist. Õpetaja peaks olema oma keele kasutamisega lastele eeskujuks ning julgustama lapsi keelt kasutama. Õpetajad peavad osalema koolitustel, et täiendada enda oskusi ja teadmisi keele õpetamise uutest meetoditest, võtetest ja võimalustest ning jagada enda kogemusi kolleegidega. Digivahendite kasutamine on samuti tähtis, ning õpetajad pidevalt täiendavad oma teadmisi ja oskusi selles valdkonnas.

Uurimistulemustest ilmneb, et osa õpetajaid ei toonud välja oskusi, mis neid toetavad meetodite ja võtete valikul laste keeleoskuste kujundamisel, vaid hoopis tõid välja keeleõpet mõjutavate teguritena laste teadmisi, laste keeleoskust ning laste meeoleolu. Üheks

põhjuseks, miks õpetajad ei toonud välja oskusi võib olla asjaolu, et nad ise ei ole piisavalt teadlikud enda oskustest või ei tunne ennast nende mainimisel kindlalt. Samuti võivad õpetajad arvata, et laste individuaalsed iseärasused mõjutavad peamiselt keeleõpet, mitte nende enda oskused meetodite ja võtete valimisel. Tähtis on mainida, et õpetajate endi oskused ja teadmised meetoditest ja võtetest ning nende seast sobivate valikute tegemine on laste keeleoskuste arendamisel olulised, ning sellega peaksid õpetajad arvestama.

Uuringu tulemustest selgus, et enamik õpetajatest tunneb rahulolu oma rolliga laste keeleoskuste kujundajana. Õpetajad näevad oma tulemusi ja laste huvi eesti keele vastu. Narva linnas on õpetajad keelekümblsruhmas laste jaoks peamised eesti keele kasutajad ja eeskujud. Nad ei vastuta mitte ainult keeleõppe protsessi korraldamise ja meetodite valiku eest, vaid ka laste keeleoskuste hindamise ja edasise arendamise eest. Lisaks peavad nad suutma luua keelekümblsruhmas sobiva õhkkonna, kus lapsed saaksid julgelt keelt kasutada ning luua turvalise ja toetava keskkonna, kus lapsed saaksid arendada oma keeleoskusi. Seepärast on tähtis, et õpetajad saaksid piisavalt tuge ja koolitust, et tunda end kindlalt selles rollis.

Uurimustöö tulemustest selgus, et mõnedel õpetajatel on murekohad, mis võivad takistada nende igapäevast tööd. Murekohtadena nimetasid õpetajad teadmiste puudumist erinevate õpetamise meetodite osas, vähest kogemust, ebapiisavat sihtkeele oskust. See võib takistada erinevate meetodite ja võtete kasutamist ja eesti keele õpetamise huvitavaks tegemist. Seevastu õpetajad, kellel on rohkem kogemusi, tunnevad end enesekindlalt ja teavad, kuidas erinevaid meetodeid ja võtteid kasutada. Seega võib öelda, õpetajate murekohad võivad mõjutada õpetajate töö tulemuslikkust ja laste keeleõppe edukust. Kui õpetajad ei tunne end kindlalt erinevate meetodite ja võtete kasutamisel, võib see vähendada nende motivatsiooni. Kärner jt (2005, lk 4) väidavad, et on oluline, et õpetajad tunneks erinevaid keeleõppe meetodeid, see võimaldab õpetajal hinnata ja kontrollida enda sobivust õppetööks. Samuti võib piiratud suhtluskeele oskus takistada suhtlemist lastega ja seeläbi piirata laste keele omandamist. Seetõttu on tähtis tagada, et õpetajad saaksid piisavalt koolitusi ja toetust erinevate meetodite ja võtete kasutamiseks ning neil oleks piisavalt kogemusi ja oskusi, et tagada laste edukas keeleõpe.

Lasteaiaõpetajate arvamused meetoditest ja võtetest
laste keele toetamisel keelekümbelusrühmas

Antud tulemustest võib järeldada, et:

- õpetaja roll laste keeleoskuste kujundamisel on äärmiselt oluline;
- teadmiste puudumine erinevatest õpetamise meetodite kohta, vähene kogemus, sihtkeele oskuse piiratus, oma suhtluskeele valdamise piiratus, keele selge kasutamine on õpetajate murekohad, mis võivad takistada nende õppetööd keelekümbelusrühmades laste keele omandamisel.

KOKKUVÕTE

Bakalaureusetöö „Lasteaiaõpetajate arvamused meetoditest ja võtetest laste keele toetamisel keelekümbelrühmas“ eesmärgiks oli välja selgitada keelekümbelrühma õpetajate arvamused erinevate meetodite ja võtete kasutamisest laste eesti keele õpetamisel ja laste keele omandamisel koolieelses eas.

Uurimuse eesmärgist lähtuvalt kasutati kvalitatiivset uurimismeetodit ning andmekogumise meetodiks valiti poolstruktureeritud intervjuu. Uurimuses osalesid Narva linna lasteaedades osalise keelekümbeluse rühmas töötavad õpetajad.

Uurimistöö tulemusena selgus, et osal õpetajatel oli keeruline sõnastada mõisteid „meetod“ ja „võte“. Samuti selgus, et keelekümbelõpetajatel oli keeruline nimetada ja liigitada meetodeid, mis on suunatud laste eesti keele omandamisele keelekümbelrühmades. Nad valivad meetodeid ja võtteid laste vanuse ja keele omandamise alusel. Oma töös nad kasutavad audiolingvaalseid, kommunikatiivseid, loomulikke ja ülesandepõhiseid keeleõpetamise meetodeid ja võtteid, kuid konkreetselt ei suuda nimetada audiolingvaalseid ja kommunikatiivseid keeleõppemeetodit keeleõppemeetodeid. Kuid kõikidel õpetajatel ei ole piisavalt teadmisi audiolingvaalse keeleõppemeetodi kohta, sest nad ei suutnud nimetada selle põhilist võtet - dialoogide harjutamist. Uuringust selgus, et kommunikatiivse keeleõppemeetodi puhul osa õpetajaid põhjendasid selle meetodi sisu teoreetiliste teadmistega, et meetod aitab omandada keelt suhtlemise kaudu, kuid ei osanud välja tuua ühtegi konkreetset meetodit, mis kuuluvad kommunikatiivse meetodi hulka. Vaatamata sellele, et osa õpetajatest ei saanud nimetada meetodit, mis kuuluvad kommunikatiivse meetodi hulka, näitasid uuringu tulemused, et õpetajate arvates soodustab kommunikatiivne meetod kõige tõhusamalt keele omandamist, kuna kommunikatiivne meetod on suunatud eelkõige suhtluspädevuse saavutamisele. Samuti selgus uuringust, et loomulik meetod soodustab kõige tõhusamalt laste keele omandamist.

Keeleõppe takistustavaks teguriks nimetasid õpetajad vähest teadlikkust mõne meetodi või võtte kasutamise kohta, laste vanust ja lapse väikest sõnavara, õpetajate vähest kogemust ning et erivajadustega lapsed võivad mõjutada mõne meetodi või võtte kasutamist keele õpetamisel.

Uuringust selgust, et keelekümblusõpetajate roll laste keeleoskuste kujundamisel on äärmiselt oluline ning nad näevad end abistajana, suunajana ja motiveerijana. Nende arvates peaks keeleõppe olema huvitav, selle saavutamiseks tuleks kasutada mitmekesiseid ja mängulisi tegevusi. Oluline on ka luua keelekeskkond, kus õppetegevus toimub loomulikus keskkonnas ja kus õpetaja julgustab last aktiivselt osalema ja rääkima. Samuti on oluline, et õpetajate eesti keele oskus oleks kõrgel tasemel ja korrektne kõne toetaks meetodite ja võtete valikut laste keeleoskuste kujundamisel. Murekohad, nagu õpetajate teadmiste puudumine erinevatest õpetamise meetoditest ja vähene kogemus võivad takistada erinevate meetodite ja võtete kasutamist ning eesti keele õpetamise huvitavaks tegemist. Enamik õpetajaid tunneb rahulolu oma rollist laste keeleoskuste toetajana, kui on märgata häid tulemusi laste keele omandamisel ja laste huvi eesti keele vastu.

Antud töö annab ülevaate õpetajate arvamustest ja nende tööst laste keeleõppe toetamisel, erinevatest keeleõppemeetoditest ja võtetest keelekümblsruhmas. Bakalaureusetöös püstitatud eesmärk on saavutatud ning töös alguses püstitatud uurimusküsimused said vastused.

Uuringu põhjal ei saa tehtud põhjanevaid järeldusi üldistada, kuna uurimuses osalenud valim oli väike. Oluline on teada, kuidas edaspidi laste eesti keele omandamist toetada, kasutades õppetegevuses erinevaid keeleõppemeetodeid ja võtteid keelekümblsruhmas. Eelnevast lähtuvalt võib teha ettepanekud, et edaspidi võiks lasteaia juhtkond pakkuda õpetajatele koolitusi, mis toetaksid õpetajate teadmisi erinevatest keeleõppemeetodist ja võtetest laste keele omandamisel keelekümblsruhmas. Tugines läbiviidud uuringule oleks õpetlik teha põhjalikke ja teadlikke uurimusi ja teada saada õpetajate arvamusi kogu Eestis erinevate meetodite ja võtete kasutamisest laste eesti keele õpetamisel ja laste keele omandamisel koolieelses eas. Seahulgas võiks uurida, kuidas täiendada eesti keele keelekümblusmetoodika kasutamist erinevate õppemeetodite ja võtete abil lasteaias.

KASUTATUD ALLIKMATERJALID

Boris, O. (2013). *Varane keelekümbelus ja teises keeles õppimine koolieelse lasteasutuse õpikeskkonnadena*. Lõputöö. Tallinna Ülikool. <https://www.etera.ee/s/IGKTAaDCOf> (viimati vaadatud 07.02.2023).

Genesee, F. (2005). *Keelekümbeluse käsiraamat*. Tallinn: Eesti Keelekümbeluskeskus. <https://www.digar.ee/viewer/et/nlib-digar:12046/23082/page/1> (viimati vaadatud 16.12.2022).

Gogoberidze, A.G., Golnceva, O.V. (2013). *Doškolnaja pedagogika s osnovami metodiki vospitaniija*. Spb: ООО «Piter Press». https://umcpedagog.ru/media/1525679093_doshkpedag.pdf (viimati vaadatud 04.02.2023).

Hairullina, F. (2009). *Eesti keele õpetamine lasteaias keelekümbelusrühmas IKT abil*. Magistritöö. Tallinna Ülikool. http://www.cs.tlu.ee/instituut/opilaste_tood/magistri_tood/2009_kevad/fljuza_hairullina_magistritoo.pdf (viimati vaadatud 07.02.2023).

Haridussõnastik. <http://www.eki.ee/dict/haridus/index.cgi?Q=metoodiline+v%C3%B5te&F=M&C06=ru> (viimati vaadatud 12.04.2023).

Haridus- ja Noorteamet. (2022). *Keelekümbelus*. <https://harno.ee/keelekumblus> (viimati vaadatud 08.05.2023).

Haridus- ja Noorteamet., Haridus- ja Teadusministeerium. (2021). *Mis on keelekümbelus?* https://oppekava.ee/wp-content/uploads/2021/08/KK_2021_A5_web.pdf (viimati vaadatud 08.05.2023).

Haridus- ja Teadusministeerium. (2019). *Haridusvaldkonna arengukava 2021–2035 lisad*. <file:///C:/Users/User/Downloads/Haridusvaldkonna%20arengukava%202021-2035%20lisad.pdf> (viimati vaadatud 01.03.2023).

Haridus- ja Teadusministeerium. (2022a). *Eestikeelsele õppele üleminek*. <https://www.hm.ee/uleminek> (viimati vaadatud 22.01.2023).

Haridus- ja Teadusministeerium. (2022b). *Minister Tõnis Lukas tunnustab keelekümbelusõpetajaid, -koole ja -lasteaedu*. <https://www.hm.ee/uudised/minister-tonis-lukas-tunnustab-keelekumblusopetajaid-koole-ja-lasteaedu> (viimati vaadatud 11.03.2023).

Lasteaiaõpetajate arvamused meetoditest ja võtetest
laste keele toetamisel keelekümblsruhmas

Haridus- ja Teadusministeerium. (2022c). *Keelekümblusprogrammiga liitumine 2023*. <https://www.hm.ee/uudised/keelekumblusprogrammiga-liitumine-2023> (viimati vaadatud 16.03.2023).

Kalda, I. (2013). *Laste eesti keeles rääkima innustamine keele- ja kõnetegevustes varajases keelekümblsruhmas*. Bakalaureusetöö. Tartu Ülikool. https://dspace.ut.ee/bitstream/handle/10062/32528/Inna_Kalda.pdf?sequence=1&isAllowed=y (viimati vaadatud 09.05.2023).

Kaplina, A. (2017). *Laulud ja laulumängud eesti keeleõppe toetajana vene õppekeelega lasteaia keelekümblsruhmades*. Bakalaureusetöö. Tallinna Ülikool. <https://www.etera.ee/s/xpA46B70J6> (viimati vaadatud 09.05.2023).

Kingisepp, L., Sõrmus, E. (2000). *Ülevaade võõrkeeleõppe meetoditest*. Keeleõpetaja metoodikavihik. Tallinn: TEA Kirjastus.

Krull, E. (2018). *Pedagoogilise psühholoogia käsiraamat*. Tartu Ülikooli kirjastus.

Kukk, A., Sarv, E-S, Muldma M., Talts, L. (2012). *Varane keelekümblus: õppekava eesmärkide saavutamise lapsekeskse lähenemise aspektist*. Projekt Keelekümbluslasteaia lõpetanute koolivalmidus ja -jõudlus I kooliastmes. Uuringu aruanne (2007 – 2011). Tallinn: Tallinna Ülikool, Haridus- ja Teadusministeerium. http://dspace.ut.ee/bitstream/handle/10062/40682/Keel_varanekeelekumb.pdf (viimati vaadatud 26.12.2022).

Kutsekoda. (2020). *Õpetaja, tase 6*. Külastatud aadressil: <https://www.kutseregister.ee/ctrl/et/Standardid/exportPdf/10824210/> (viimati vaadatud 18.02.2023).

Käosaar, I. (2010). Keelekümblusprogramm kui näide kakskeelse õppe toetavast mõjust rahvusliku ja riigiidentiteedi tekkel. Luisk, Ü. (Koost.). *Läbivad teemad õppekavas ja nende rakendamine koolis*. Tartu Ülikooli haridusuuringute ja õppekavaarenduse keskus. <https://docplayer.fi/108762419-Labivad-teemad-oppekavas-ja-nende-rakendamine-koolis.html> (viimati vaadatud 15.02.2023).

Kärtner, P. (2000). *Kuulamisoskuse arendamine*. Tallinn: TEA kirjastus.

Lasteaiaõpetajate arvamused meetoditest ja võtetest
laste keele toetamisel keelekümblsruhmas

Kärtner, P., Tuuling, L., Maiberg, L., Rikker, M., Voltein, E. (2005). *Eesti keele kui teise keele õpetamine koolieelses lasteasutuses: võõrkeeleõppe meetodid, mängud ja harjutused*. Narva: Tartu Ülikooli Narva Kolledž.

Kärtner, P., Maiberg, L., Rikker, M., Tuuling, L., Voltein, E. (2006). *Õppematerjal koolieelsete lasteasutuste eesti keele kui teise keele õpetajate põhi- ja täienduskoolituseks*. Tartu: Kirjastus Atlex.

Kööp, K. (2020). *Õppe- ja kasvatustegevuse korraldamine mitmekeelelises rühmaruumis. Lapse arengu toetamine varajases keeleõppes mitmekeelelises rühmas (lk 12-15)*. Projekt "Professionaalne eestikeelne õpetaja vene õppekeelega rühmas". Juhendmaterjal. Tallinn: Tallinna Ülikool, Haridus- ja Teadusministeerium.

Laherand, M - L. (2010). *Kvalitatiivne uurimisviis*. Teine trükk. Kirjastus OÜ Sulesepp. file:///C:/Users/User/Downloads/laherand_kvalitatiivne_ocr-3.pdf (viimati vaadatud 25.02.2023).

Lagerspetz, M. (2017). *Ühiskonna uurimise meetodid*. Tallinn: TLÜ kirjastus. <https://www.digar.ee/arhiiv/nlib-digar:324706> (viimati vaadatud 25.02.2023).

Lunjova, N., Maiberg, L. (2012). *Mitmekultuuriline lasteaed*. Järva, I. (Koost.). *Meie mitmekultuuriline lasteaed* (lk 9-18). Tallinn: AS Atlex.

Mehisto, P., Marsh, D., Martin, M. J. F., Võlli, K., Asser, H. (2010) *Lõimitud aine- ja keeleõpe*. Integratsiooni ja Migratsiooni Sihtasutus Meie Inimesed <https://www.digar.ee/viewer/et/nlib-digar:56133> (viimati vaadatud 08.05.2023).

Minlibajeva, H. (2009). *Kogemused keelekümblsruhma õpetajana*. Maiberg, L., Kons, A. (Toim.). *Parimad praktikad lasteaialt lasteaiale*. Tallinn: AS Kirjastus Ilo ja trükikoda Iloprint.

Minlibajeva, H. (2014). *Varane keelekümbus lasteaias*. Tammiste, H. (Toim.). *Tarkus tuleb tasapisi: valik aktiivõppe strateegiaid lasteaias ja koolis*. Tartu: Atlex.

Melts, M. (2014). *Hommikud ringis*. Tartu: Atlex.

Merila, M. (1999). *Eesti keel muukeelses lasteaias*. Tallinn: Haridusministeerium.

Lasteaiaõpetajate arvamused meetoditest ja võtetest
laste keele toetamisel keelekümbelrühmas

Märka, M., Kuuspalu, K. (2009). Valdkond Eesti keel kui teine keel. Kulderknup, E. (Toim.). *Õppe- ja kastatustegevuste valdkonnad* (lk 52-64). Riiklik Eksami- ja Kvalifikatsioonikeskus. Tallinn: Kirjastus Studium.
file:///C:/Users/User/Downloads/II_Oppevaldkonnad-eesti-1.pdf (viimati vaadatud 16.04.2023).

Nevski, E. (2017). Digivahendid lasteaia õppeprotsessis. Nugin, K., Õun, T. (Koost.). *Õppe- ja kasvatustegevus lasteaias* (lk 169 -190). Tartu: Atlex.

Nevski, E. (2019). *Lapsed ja tehnoloogia: digipädevustest digimänguni*. Tartu: Atlex.

Pall, S. (2016). *Animatsiooni loomise võimalused 3-4 aastaste lastega*. Bakalaureusetöö. Tallinna Ülikool. <https://www.etera.ee/s/bAFSVDSKvF> (viimati vaadatud 04.02.2023).

Petti, D. (2010). *Sovremennoe obutšenie*. Prakticheskoe rukovodstvo. Moskva: Lomonosov. https://www.rulit.me/data/programs/resources/pdf/Petti_Sovremennoe-obuchenie_Prakticheskoe-rukovodstvo_RuLit_Me_592124.pdf (viimati vaadatud 04.02.2023).

Pill, T. (2014). Draamaõpetus lasteaias. Tammiste, H. (Toim.). *Tarkus tuleb tasapisi: valik aktiivõppe strateegiaid lasteaias ja koolis*. Tartu: Atlex.

Piirsalu, K., Golubeva, A. (2019). Kahesuunaline keelekümbel kui varase mitmekeelsuse võimalus. *Ülevaade haridussüsteemi välishindamisest 2018/2019. õppeaastal* (lk 96-97). Haridus- ja Teadusministeeriumi välishindamisosakond. Tartu. <https://docplayer.ee/168515306-%C3%BClevaade-hariduss%C3%BCsteemi-v%C3%A4lishindamisest-2018-2019-%C3%B5ppeaastal.html> (viimati vaadatud 10.05.2023).

Rannut, Ü. (2000). *Varane eesti keele kümbel ja eesti keel kui teine keel 1.klassis. Õpetaja meelespea*. Tallinn: AuraTrükk. <file:///C:/Users/User/Downloads/508keelekyymbel-2.pdf> (viimati vaadatud 10.04.2023).

Rannut, Ü. (2001). *Varane keelekümbel, eesti keel kui teine keel ja muukeelne laps eesti koolis: teooria ja praktika*. Tallinn: TÜ Raamatukogu, TÜ Narva Kolledž, TÜ Raamatukogu, TÜR.

Rannut, Ü. (2003). *Mitteverbaalsed strateegiad ja keeleline rikastamine teise keele õppes*. Tallinn: TPÜ kirjastus.

<https://www.integrationresearch.net/uploads/1/3/0/7/1307353/tpruus.pdf> (viimati vaadatud 14.02.2023).

Rannut, Ü. (2004). *Kuidas keeles kümmeldakse*.
https://www.emakeeleselts.ee/omakeel/2004_1/Rannut.pdf (viimati vaadatud 15.12.2022).

Riley, J., Reedy, D. (2007). Communication, language and literacy: learning through speaking and listening, reading and writing. Riley, J. (Toim.). *Learning in the early years 3-7* (lk 65 - 97). Second edition. Sage publications.

Reis, L. (2016). *Keelekümbel lasteaias: hetkeseis ja võimalikud arengustsenaariumid*. Bakalaureusetöö. Tallinna Ülikool. <https://www.etera.ee/s/O5unXMiXpH> (viimati vaadatud 07.02.2023).

Ruutmets, K., Saluveer, E. (2008). Võõrkeel. Kikas, E. (Toim.). *Õppimine ja õpetamine koolieelses eas* (lk 303-321). Tartu Ülikooli Kirjastus.
https://dspace.ut.ee/bitstream/handle/10062/40579/Archimedes_opetamie.pdf?sequence=1&isAllowed=y (viimati vaadatud 14.01.2023).

Smidt, S. (2008). *Supporting multilingual learners in the early years: many languages – many children*. Routledge.

Statistikaamet. *Rahvastiku statistika andmebaas*.
https://andmed.stat.ee/et/stat/rahvaloendus_rel2021_rahvastiku-majanduslik_aktiivsus_majanduslik-aktiivsus-elatusallikad/RL21143 (viimati vaadatud 19.03.2023).

Stepanova, L. (2013). *Mnemotehnika kasutamine lasteaias keelekümbelrühmas luuletuste ja laulude õppimisel*. Bakalaureusetöö. Tartu Ülikool.
https://dspace.ut.ee/bitstream/handle/10062/32530/Larissa_Stepanova2013.pdf?sequene=1&isAllowed=y (viimati vaadatud 07.02.2023).

Strebeleva, J. (2010). *Laste arendamine ja õpetamine didaktiliste mängude abil*. Tartu: Atlex.

Tatarnitseva, S.N. (2021). *Metodika obučenija inostrannõm jazõkam: teoria i praktika. Elektronnoe učebnoe posobie*. Toljati.
https://dspace.tltsu.ru/bitstream/123456789/18839/1/Tatarnitseva%2016718_EUP_Z.pdf (viimati vaadatud 24.01.2023).

Tuuling, L. (2009). *Mäng ja õppimine*. Loengukonspekt. Tallinna Ülikooli Rakvere kolledž. <https://www.tlu.ee/opmat/rk/2009/Lehte%20Tuuling%20%20RKA6022%20M%E4ng%20ja%20lapse%20areng/6.%20teema/MANG%20JA%20OPPIMINE.pdf> (viimati vaadatud 16.02.2023).

Vare, S. (2004). *Eesti keel vene koolis*. Haridus- ja Teadusministeerium Eesti keelenõukogu. Tallinn: Eesti keele Sihtasutus.

Vinter, K. (2011). *Esimesed sammud väikeste laste meediakasvatuses Eestis*. file:///C:/Users/User/Downloads/Esimesed_sammud.pdf (viimati vaadatud 19.02.2023).

Vinter, K., Nevski, E., Randoja, A., Pard, D. (2017). Meediakasvatus – pedagoogiline õpetus. Nugin, K., Õun, T. (Koost.). *Õppe- ja kasvatustegevus lasteaias* (lk 126-147). Tartu. Atlex.

Õunapuu, L. (2014). *Kvalitatiivne ja kvantitatiivne uurimisviis sotsiaalteadustes*. Tartu Ülikool 2014. https://dspace.ut.ee/bitstream/handle/10062/36419/ounapuu_kvalitatiivne.pdf (viimati vaadatud 25.02.2023).

Õun, T., Tuul, M., Ugaste, A. (2020). Alusharidus loob vundamendi. Heidmets, M. (Koost.). *Haridusmõte* (lk 202–219). TLÜ Kirjastus.

Weitzman, E. (1992). *Learning Language and Loving It. A Guide to Promoting Children's Social and Language Development in Early Childhood Settings*. Canada: A Hanen Centre Publication. Viidatud Rannut, 2003, lk 29 kaudu.

ÕIGUSAKTID

Eesti Vabariigi põhiseadus. (1992). RT 1992, 26, 349. <https://www.riigiteataja.ee/akt/115052015002> (viimati vaadatud 11.04.2023).

Keelekümblusprogrammi toetuse taotlemise ja kasutamise ning kvaliteediauhinna konkursi läbiviimise tingimused ja kord. (2022). RT I, 30.04.2022, 14 <https://www.riigiteataja.ee/akt/117012023006?leiaKehtiv> (viimati vaadatud 08.05.2023).

Koolieelse lasteasutuse riiklik õppekava. (2008). RT I 2008, 23, 152. <https://www.riigiteataja.ee/akt/13351772?leiaKehtiv> (viimati vaadatud 17.02.2023).

LISA

Lisa 1. Intervjuukava õpetajatele

Sissejuhatav osa

1. Teie vanus?
2. Milline on Teie haridus?
3. Kui kaua olete töötanud keelekümblsruhmas õpetajana?

Esimene plokk.

Milliseid meetodeid ja võtteid õpetajad kasutavad laste keele õpetamisel?

1. Kuidas te sõnastate mõistet meetod?
2. Kuidas te sõnastate mõistet võte?
3. Milliseid keeleõppemeetodeid te teate?
4. Millised meetodid ja võtted kuuluvad audiolingvaalsete keeleõppemeetodite hulka?
5. Millised meetodid ja võtted kuuluvad kommunikatiivsete keeleõppemeetodite hulka?
6. Millised meetodid ja võtted kuuluvad loomulike keeleõppemeetodite hulka?
7. Millised meetodid ja võtted kuuluvad ülesandepõhiste keeleõppemeetodite hulka?
8. Missuguseid neist meetoditest ja võtetest teie oma töös lastega keelekümblsruhmas kasutate?

Teine plokk.

Millised meetodid ja võtted soodustavad laste keele omandamist õpetajate arvates?

1. Kuidas soodustab audiolingvaalne meetod keeleõpet lasteaias teie arvates?
2. Kuidas soodustab kommunikatiivne meetod keeleõpet lasteaias teie arvates?
3. Kuidas soodustab loomulik meetod keeleõpet lateaias teie arvates?
4. Kuidas soodustab ülesandepõhine meetod keeleõpet lateaias teie arvates?

5. Missugused nendest kasutatavatest meetoditest ja võtetest kõige tõhusamalt soodustavad laste keele omandamist teie arvates?

6. Mis takistab teil mõne meetodi või võtte kasutamist keele õpetamisel?

Kolmas plokk

Milline on õpetaja roll laste keeleoskuste kujundamisel erinevate meetodite ja võtete kasutamisel õpetajate arvates?

1. Milline on teie, kui õpetaja roll keelekümbelusetoodika põhimõtete ja metoodika kasutamisel?

2. Millised teie oskused toetavad teid, meetodite ja võtete valikul laste keeleoskuste kujundamisel?

3. Kuidas olete rahul enda rolliga, laste keeleoskuste kujundajana?

4. Milliseid on teie murekohad meetodite ja võtete kasutamisel lapse keeleoskuste toetamisel?

Aitäh!